F 1/2 N 4294377 1905

№ 1

შაბათი, 17 თებერვალი.

...თის ფასი დამატებით: წლი... 10 მან., ექვს თვეში 5 მან. ...თვეში 1 მანეთი. ...ასთან მოლაპარაკება შეიძ... ...ლ დღე, უქმეებ გარდა, ...დან 12 საათამდე. ...ელი წერილები რედაქციის ...უნდა გამოეგზავნოს წერილ... წერ... ეს რედაქცია არ იბეჭდავს, ვრცელი წერილები ინახება ერთი თვის განმავლობაში. ტელეგ. ადრესი: Тиф., Ред. „Иверiя"

ივერია

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

ცალკე ნომერი 3 კაპ.

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი ... პირველ გვერდზე 12 კაპ., უკანასკნელზე 10 კაპ., წლიური განცხადება მორიგებით. განცხადება რუსეთიდან და საზღვარგარეთიდან მიიღება ლ. და ე. მეტცლის ... ამხ. კანტორებში მოსკოვსა, პეტერბურგსა და ვარშავაში. ხელის მოწერა ... დასაბეჭდი ადგილობრივი (კავკასიის) განცხადება მიიღება რედაქციაში: პუშკ...ს ქუჩაზე, № 11, საკრედ. საზ.-ბის სახლში.

ცალკე ნომერი 3 კაპ.

ТИФЛИССКИЙ ФИЛИАЛ БИБЛИОТЕКА ИМЭЛ при ЦК ВКП (б)

რედაქციისაგან

რედაქცია დიდ ბოდიშს იხდის საზოგადოების წინაშე, რომ გუშინ და გუშინ-წინ გაზეთის გამოცემა ვერ მოახერხა. იმ დროს, როცა მბეჭდავ ... მანქანაზე ნომერი გამართული იყო და იბეჭდ...ოდა, საუბედუროდ, მაშინა გატყდა და იძულ...ლი გავხდით, ორ დღეს, სანამ შეაკეთებდნენ, ...გაზეთი შეგვეჩერებინა. ეხლა საჭირო ღონისძი... ...ვხმარეთ, რომ შემდეგში ასეთმა მოულოდ...ელმა შემთხვევამ არ დაგვაბრკოლოს ... ყოველთვის თავის დროზე გამოვცეთ.

...საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

„ივერია"

1905 წ. გამოდის ყოველ-დღე, ორშაბათობითაც.

წლის განმავლობაში რედაქცია დაურიგებს ხელის მომწერლებს

პრემიად 12 წიგნს

საერთო სათაურით: „ივერიის ბიბლიოთეკა", რომელშიაც მოთავსებული იქნება: ბელეტრისტული და სამეცნიერო თხზულებანი და წერილები ქართველ და უცხო მწერალთა.

გაზეთში და საპრემიო წიგნებში იქნება მოთავსებული სურათები და ილლუსტრაციები.

გაზეთის ფასი: 15 თებერვლიდან წლის დამლევამდის 8 მან. 50 კაპ., რომლის გადახდა ნაწილ-ნაწილადაც შეიძლება.

ცალკე ნომერი გაზეთისა ღირს 3 კაპ.

... პუშკინის ქუჩაზე, № 11, საკრედიტო საზოგადოების სახლში (მესამე სართულში).

... Тифлисъ, Редакція газ. „Иверія".

კნეინა ნინო გიორგის ასული ციციშვილისა, კნეინა ნინო კონსტანტინეს ასული ამილახვრისა და თავადი გიორგი ოთარის ძე ამილახვარი გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ გარდაცვალებასა: პირველი ძმისას, მეორე მამამთილის და მესამე ბიძისა—

კონსტანტინე გიორგის ძის ამილახვრისას

და სთხოვენ მობრძანდნენ და დაესწრონ 17 თებერვალს დილის 9 საათზე, ს. ოთარშენში, საიდანაც მიცვალებულს გაასვენებენ დასაკრძალავად საგვარეულო ტინისხიდის ეკკლესიაში. პანაშვიდები გარდახდილ იქმნება ოთარშენის საგვარეულო ეკკლესიაში ყოველ დღე დილის 11 საათზე და საღამოს 7 საათზე. ამავე დღეს გარდახდილ იქმნება გარდაცვალებულის

თავ. კონსტანტინე ამილახვრის მეუღლის კნეინა ელენესორმოცის წირვა. (2—1)

ტფ...ისის ქალაქის თავი საყოველთაოდ აცხადებს, რომ 6-დან 11 ...ბამდე ... ...ი მომხდარ სამწუხარო ამბების დროს დაზარალებულთა სასარგებლოდ (წოდებისა და სარწმუნოების განურჩევლად) შემოწირულება მიიღება ქალაქის საბჭოში ყოველ დღე (კვირა... უქმე დღის გარდა) დილის 10 საათიდან 3 საათამდე. (3—1).

ყოველ-დღიური გაზეთი ✦ „ცნობის ფურცელი" ✦ წელიწადი მეათე

სურათებიანი დამატებით.

კავკასიაში და რუსეთში ერთის წლით 6 მან.	ფასი ჟურნალისა გაგზავნით. წლიური ფასის განაწილება: ხელის მოწერისთანავე 4 მან. და დანარჩენიც პირველ მარტამდე.	საზღვარ გარედ ერთის წლით 9 მან.

ყოველ თვიური ჟურნალი ✦ „მოამბე" ✦ წელიწადი მეთორმეტე

კავკასიაში და რუსეთში 1 წლით 10 მან. ცალკე №—1 მან.	ფასი ჟურნალისა გაგზავნით. ვინც „მოამბე"-ს მთელის წლით გამოიწერს, სურათებიანი დამატება და „ცნობის ფურც."	საზღვარ გარედ ერთის წლით 13 მან. ცალკე №—1 მან. 20 კ.

უფასოდ გაეგზავნება

მხოლოდ ქალაქ გარედ გასაგზავნ ფოსტის ხარჯისათვის უნდა დაუმატონ 1 მანეთი, რომელიც ხელის მოწერისათანავე უნდა იქმნას შემოტანილი.

წლიური ფასის განაწილება: პირველად—6 მან. ქალაქ გარედ მცხოვრებთათვის და 5 მანეთი ტფილისელთათვის,—1-ლ მარტამდე—3 მან., 1-ლ აგვისტომდე—დანარჩენი.

როგორც „ცნობის ფურცლის", ისე „მოამბის" მთლად წლიურ ხელის მომწერთ გაეგზავნებათ თხზულება გამოჩენილ ესპანელ მწერლის სერვანტესის

„დონ-კიხოტი"

დორეს სურათებით.

ეს თხზულება ნათარგმნია ნიკოლოზ ავალიშვილის მიერ და შედარებულია ვიარდოს ფრანგულ თარგმანთან ალექსანდრე ხარაჯიშვილის დახმარებით.

ორი ტომი შეიცავს დაახლოვებით 17000 გვერდს (300 სურათით) პრემიად დარიგებულ

ყაზბეგის ნაწერების ფორმატისას

...5 წ. ხელის მომწერთ დაურიგდებათ პირველი ტომი, ხოლო მეორე ტომი გაეგზავნებათ 1906 წლის ხელის მომწერთ.

... 1906 წ. არ ისურვებს ჟურნალ-გაზეთზე ხელის მოწერის გაგრძობას, მას შეუძლიან 1906 წლის დამდეგს მიიღოს ... ტომი, რისთვისაც დაუმატებს 2 მან. 50 კაპ. ტფილისში მცხოვრები და 3 მან. 20 კ. ტფილისს გარედ მცხოვ... ...აგრედვე 1906 წ. ახალი ხელის მომწერი მიიღებს პირველ ტომს ამავე პირობით. პრემიის გასაგზავნად ტფილისს გარედ ხელის ... 70 კ. წლიურ ფასის გარდა.

გარდა ამისა „მოამბის" ... ხელის მომწერთ გაეგზავნებათ

მასალები საქარ...ოს ისტორიისათვის

...ბარონიშვილის და... ...გიორგის ძისა და მის ძმებისა ...გნი ახლად ნაპოვნ ხელთ-ნაწერიდან ... და შეიცავს 300 გვერდს „მოამბის" ფორმატისას.

რედაქციის კანტორის ადრე... ...ს დადი ქუჩა, ქართ. ამხ. სადგომში. ფოსტის ... Тифлисъ. Въ редакцію „Моамбе"-„Цнобисъ Пурцели".

...არმოდ... ...ოიანებ... ტელეფონ...

...აზინი თეატრი.

...ალის 190...

...ბენ...

...ართულ დრამატიული დასის ძიერ ... ...ლი იქნება პირველად ახალი პიესა

კაი გრაკხი

დრ. 4 მოქმ. მონტისა. თარ. ივ. ხუციშვილისა (?). მონაწილეობას მიიღებს მთელი დასი.

დასაწყისი საღამოს 8 საათზე. რეჟის. ალექსი-მესხიშვილი.

პარასკევს, 18 თებერვალს, ტფ. საბალეტო სკოლისა..., სასარგებლოდ, ლ. დ. დონსკოის მონაწილეობით, ...ნილი იქნება „ჰუგენოტები", ოპერა ... მეიერბერისა. შაბათს, 19 თებერვალს—გამართ... ...ერის ბენეფისია. წარმ. იქნება—„მინიო..." ... ჩვეულებრივია. ბილეთები იყიდება. გამგე კ...

ტფილისის ექიმები.

გძელიშვილი კონსტანტინე—ელისაბედის ქ... ...მთისა, № 1...

ალექსი-მესხიშვილი, სარდიონ სარდიონის-ძე, იღებს ...ადოსტაქრო ავადმყოფებსა და საშარდე-სქესებრივ ორ...ანოებით ავადმყოფებს ყოველ-დღე, ნაშუადღევის 5 საათიდან 6-მდე. ოლგას ქუჩა, № 15.

...ლის ექიმი ნ. ტყეშელაშვილი იღებს ავადმყო... 9 საათიდან საღამოს 5 საათ., ოლგას ქუჩა, № 31.

ს. მუსხელაშვილი—კიროჩნისა და დიდის მთავრის ...ის კუთხე, სახლი სვანიშვილისა, № 11. მიიღებს ...ით ავადმყოფებს: დილით 12—2 ს., საღამოთი 6—7 ..., გარდა სამშაბათისა.

ფაძე სპირიდონ—პეტერბურგის ქუჩა, საკუთარი ...

...ამიძე ალექსანდრე—ლორის-მელიქოვისა და ...ონის ქუჩის კუთხე, ფოსტის პირდაპირ, მესხიშვილის სახლი, № 18.—იღებს ავადმყოფებს დილით 9—11 და საღამოთი 6—8 საათამდე.

...ვაშვილი გრიგოლ—კოჩუბეის ქუჩა, № 10.

ჩვენს მკითხველებს.

დღეს შესაძლებელი გახდა ჩვენთვის შევუდგეთ დაპირებულის აღსრულებას: ახალი რედაქცია დღეიდან იწყებს გაზ. „ივერიის" პატრონობასა და მართვას.

თავის თავად საგულისხმოა, რომ ეს გარემოება ამ თავითვე სხვა და სხვა ფიქრებსა და კითხვებს აღუძრავს გაზეთის მკითხველს. „ნეტა რას წარმოადგენს ეს „ახალი რედაქცია"?—უნებლიედ გაივლებს იგი ამ კითხვებს თავის გულში.—რა მხრით არის იგი „ახალი", ან როგორ და რაში უნდა დაეტყოს გაზეთს სიახლე? იცვლებიან მხოლოდ რედაქციის წევრნი, თუ ამ წევრთა ცვლილებასთან თვით გაზეთის მიმართულებისა და იდეურ ელფერის ცვლილებაცაა შეკავშირებული?".

ასეთი კითხვები და მათზე პასუხის მიღების სურვილი სრულებით ბუნებრივია მკითხველის მხრივ. დღეს ქართველი მკითხველი და საერთოდ საზოგადოება უფრო შეგნებული და გამოფხიზლებულია, ვიდრე იყო ამ ათიოდე წლის წინად, და ამიტომ უფრო კრიტიკითა და აწონ-დაწონვით ეპყრობა როგორც საზოგადოებრივ მოვლენათ, ისე პრესსას და მწერლობას. ცხოვრება რთულდება, წინ მიდის და ეს წინსვლა ჰბადებს მრავალ საჭირ-ბოროტო საკითხებს, რომლებიც ჩვენი ხალხის შეგნებულ ნაწილს დიდად აფიქრებს და აინტერესებს. ადვილი გასაგებია ამიტომ მკითხველის მოთხოვნა, რომ „ახალი რედაქცია" ფარდას არ ამოეფაროს და, ვინაიდან სიტყვა „ახალი" თავის თავად არაფერს ჰხატავს, მან თავიდანვე გააგებინოს საზოგადოებას თავისი პრინციპები და იდეური მიმართულება.

და ჩვენც ვალდებულნი ვართ პასუხი გავსცეთ მკითხველის ასეთ სურვილსა და მოთხოვნას. გაზეთი საზოგადო ორგანოა, რომელიც მუდამ დღე ეხება ხალხის საზოგადოებრივ ცხოვრებას, ...საჭიროებათა და მოთხოვნილებათ. ის, რაც ცხოვრებაში დაქსაქსულად თავს იჩენს, კერძო მოვლენათა სახით ჩნდება და ჩვეულებრივ მეთვალყურეს კერძო ფაქტებად ეჩვენება, გაზეთმა უნდა აჰკინძოს, სხვა მზგავს მოვლენათა და ფაქტებს დაუკავშიროს და შიგ განსაზღვრული აზრი და იდეა აღმოაჩინოს, ე. ი. საზოგადოებრივი მოვლენა არა თუ უნდა აღნიშნოს, არამედ უნდა ახსნას და გაარკვიოს კიდეც. გაზეთის ესრედ წოდებული „მიმართულებაც" სავსებით მხოლოდ ასეთ კერძო მოვლენათა და საკითხთა გარკვევის დროს გამოჩნდება და გამომჟღავნდება. ამიტომ დღეს ჩვენ შეგვიძლია მხოლოდ მოკლედ გადავსცეთ მკითხველს ჩვენი პრინციპიალური შეხედულება და ზოგადად გავაცნოთ ის გზა, რომელიც ჩვენის გაზეთისათვის სწორად და ნაყოფიერად მიგვაჩნია.

რა გვწადიან ჩვენ?

რასაკვირველია, შრომა-მეცადინეობა ქართველ ერის კეთილდღეობისათვის, მის კულტურულ ამაღლებისა და აღორძინებისათვის. მაგრამ ყოველი საზოგადო შრომა და საქმიანობა მხოლოდ მაშინ შეიძლება იქმნეს ნაყოფიერი, როცა იგი რეალურ ცხოვრების მოთხოვნილებებთან არის შეთანხმებული და შეგუებული, როცა მომქმედ პირს ხალხის ნამდვილი ინტერესები და საჭიროებანი აქვს შესწავლილი და შეთვისებული. უკეთესი ცხოვრების გეგმა, სატრფიალო და მისასწრაფი იდეალი რეალურს საფუძველზე უნდა იყოს დამყარებული, ხალხის ცხოვრების ვითარებასა და მიმდინარეობაზე უნდა იყოს აშენებული და მხოლოდ ამ შემთხვევაში არ იქნება იგი საოცნებო და მიუღწეველი. რა მდგომარეობაშია დღეს ქართველი ერი (აწმყო), რა მდგომარეობაში უნდა იყოს იგი, რომ შესძლოს დაუბრკოლებლად განვითარება და ბედნიერად ცხოვრება (მერმისის იდეალი), და რა საშუალებით შეიძლება ამ იდეალის მიღწევა ან, ყოველ შემთხვევაში, დაახლოვება?—აი, სამი მთავარი საკითხი, რომელნიც ყოველ საზოგადო ორგანოს მეთაურთ უნდა ჰქონდეთ გათვალისწინებული და მათზე განსაზღვრული პასუხიც—შემუშავებული. ეს იმიტომ, რომ გაზეთი თუ ერთის მხრივ არსებულ ცხოვრების გამომხატველია, თანამედროვე საჭიროება-მოთხოვნილებათა აღმნიშვნელია, მეორე მხრივ, საშუალებათა გამომნახველი და გზის მაჩვენებელია,—პრაქტიკულ მოქმედებისათვის მომწოდებელია, ხოლო, ვინც გზას უჩვენებს, უნდა იცოდეს კიდეც, ეს გზა საითკენ მიდის, ე. ი. საიდეალო მიზანიც მას გამორკვეული და ნათლად დახატული უნდა ჰქონდეს.

ქართველ ერის მთავარი საჭიროებანი, ესოდენ წოდებული „მწვავე საკითხები", თუ ზოგადად ვსთქვით, ეროვნულ-პოლიტიკურისა და სოციალ-ეკონომიურის ხასიათისაა. ეს ის საკითხებია, რომელთაც ჩვენმა გაზეთმა უნდა მიაქციოს მთავარი ყურადღება და მათის ახსნითა და გარკვევით გავრცელოს ქართველ ხალხში შეგნება და თვით-ცნობიერება...

ერი, ეროვნება, ეროვნული ინტერესები და სოლიდარობა ჩვენთვის არ არის ფიქცია, უაზრო და უმნიშვნელო ფრაზა. ჩვენ გვრწამს, რომ ქართველ ხალხის კულტურული აღორძინება, მისი სოციალური განვითარება, ხალხოსნური ზრდა და ამაღლება არ შეიძლება, თუ ამისთვის დაცული არ არის განსაზღვრული ეროვნული ნიადაგი, რომელიც აუცილებელი პირობაა ყოველგვარ წინმსვლელობისა და წარმატებისათვის. რაც უნდა მრავალ წოდებადა და კლასებად იყოს დაყოფილი მთელი ერი, რაც უნდა დიდად იყოს მასში კლასობრივი დანაწილება და საეკონომიო უთანხმოება განვითარებული, მას აქვს მაინც საერთო ეროვნული საჭიროებანი და ინტერესები, რომელთა მოწესრიგება და დაკმაყოფილებაც ყველასთვის—მართალია, მეტ-ნაკლებობით—საჭირო და სასარგებლო არის. ისტორიულად დაჭერილ ადგილ-მამულის დაცვა, ერის საწარმოვო ძალის განაყოფიერება და გაბარაქიანება, დედა-ენის შენახვა და განვითარება, სამშობლო ენაზე სწავლა-განათლების გავრცელება და ეროვნულ მწერლობისა და ხელოვნების აყვავება, ბიუროკრატიულ წყობილების მოსპობა და ისეთ პოლიტიკურ პირობების მოპოება, რომელნიც უზრუნველ უნდა ჰყოფდნენ ერის თავისუფალ და დამოუკიდებელ განვითარებას, ერთის სიტყვით, ეროვნული კულტურა და დემოკრატიული პოლიტიკური ჩარჩო, რომელიც აუცილებლად გახდის ასეთ კულტურას,—ეს ისეთი საგანია, რომელიც სატრფიალოდ უნდა გაუხდეს მთელს ქართველობას და პრინციპად დაედოს მის ეროვნულ-პოლიტიკურს ცნობიერებას.

წარსულის საუკუნის გამოცდილებამ ცხადად დაგვანახვა, თუ რა სავალალო შედეგი მოსდევს დამოკიდებულ ერისათვის პოლიტიკურ მძინარობას, მათხოვრობისა და მოწყალების იმედით ყოფნას. ისტორიულმა მსვლელობამ პირველ ხანებშივე ჩაილულის წყალი დაალევინა ყველა იმ „... ...კურ გარემოებას ჩვენს ცხოვრებაში ვითომ უნდა შეესრულებინა. მიუხედავად ამისა, ჩვენ მაინც ძილს ვეძლეოდით და მორჩილებისათვის სხვა და სხვა ეროვნულ საჩუქრებს ველოდით. დღეს ყველასათვის ცხადია, თუ რითი დასრულდა ეს მოლოდინი. არა თუ ჩვენ ეროვნულ უფლებათა ცნობასა და აღიარებას ვერ ვხედავთ, თვით ჩვენი სამშობლოსა და ერის სახელიც კი—საქართველო და ქართველი—ხმარებიდან გამოდევნილი არის და მის ნაცვლად „გუბერნია" და „ტუზემცია" შემოღებული. ბიუროკრატიამ, რომელიც მაჯლაჯუნასავით თავს დააწვა მთელ ჩვენს ცხოვრებას და მასში ყოველი თავისუფალი აზრი და მოქმედება დაახრჩო, სასტიკი ომი გამოუცხადა ყველაფერს, რაშიაც ასე თუ ისე გამოიხატებოდა ჩვენი ეროვნული ტრადიცია და ხალხოსნური თავისებურობა. „გარუსების პოლიტიკის" წყალობით, იგი აღიჭურვა ჩვენში ბევრად მეტის უფლებებითა და ძალით, ვიდრე შიდა რუსეთში. ნასახი თვითმმართველობისა, რომელიც რუსეთში არის შემოღებული, ჯერ კიდევ უცნობი და მიუწდომელი ხილია ჩვენთვის, კავკასიის „ტუზემცებისათვის". ყველაფრის მცოდნედ და გამგებლად ერთად-ერთი ბიუროკრატიაა აღიარებული, რომელმაც თურმე ისიც კი იცის, რომ ღმერთს ქართული ენა აღარ ესმის და, ვისაც ეკკლესიაში ლოცვა უნდა, ჯერ რუსული გრამატიკა უნდა ჰქონდეს შესწავლილი... დამუნჯებულია პრესსა და მწერლობა, დადუნებულია ადამიანის შემოქმედება და საზოგადოებრივი ატმოსფერა გაჟღენთილია ძველის, აშმორებულ ჰაერით, რომელიც თითოეულის ჩაგვანს სულიერის ... და სულს უხუთავს...

ცხადია, ასეთ პირობებში შეუძლებელია რაიმე თვალსაჩინო ხალხოსნური წინმსვლელობა და წარმატება. საზოგადოებრივი ცხოვრების სასურველად მოწყობა და მოწესრიგება მხოლოდ მაშინ არის შესაძლებელი, როცა თავის საქმეებს თვითონ საზოგადოება განაგებს და პრაქტიკულ მოქმედებას თავის საჭიროებათა და მოთხოვნილებათ უფარდებს და უთანხმებს. საზოგადოება, ხალხი არ არის გაჩენილი ბიუროკრატიისათვის, რომელიც იმავე ხალხის მონაგარითა და ნაჭირნახულევით საზრდოობს და ცოცხლობს. პირველის თვით-მოქმედება აუცილებლად აგებულია სიტყვისა და წერის თავისუფლებაზე, კრებისა და მსჯელობის შეუზღუდველობაზე, ადამიანის პირად და მოქალაქობრივ უფლებათა ცნობა-აღიარებაზე,—უკანასკნელი ძირითადად უარმყოფელია ყველა ამგვარ თავისუფლებისა და უფლებებისა. აქ ეჯახება ორი ძალა ერთმანეთს და საზოგადოებაც მხოლოდ მაშინ იმარჯვებს, როცა მასში შეგნება და ცნობიერება საკმაოდ არის განვითარებული. ერიც იგივე საზოგადოებაა, რომელსაც ესაჭიროება თვით-მმართველობა და ეროვნული უფლებები საკუთ... კულტურულ წინსვლისა და წარმატების... ამიტომ ზრუნვა და მეცადინეობა... ...ვეულ პირობების მო...

უნდა აბრკოლებდნენ,—პირიქით, ხელს უნდა უწყობდნენ ჩვენს თავისუფალ ხალხოსნურ განვითარებას,—საარსებო და უაღრეს მნიშვნელობის საგანია ქართველ ერისათვის...

ამჟამად რუსეთის შინაური ცხოვრება ისეთ ვითარებაშია ჩამდგარი, რომ მისი განახლება და ახალ პოლიტიკურის გზით მსვლელობა აუცილებელი ხდება. რამდენად ეს მოსალოდნელი განახლება, პირველ ხანებში მაინც, ჩვენს ერსა და ცხოვრებას მოსწვდება, ამის წინ და წინ გამოცნობა და დანამდვილებით გათვალისწინება ძალიან ძნელია და ძნელია იმიტომ, რომ ჩვენ წარსულ საუკუნეში არ გამოგვიჩენია საკმაო პოლიტიკური სიმწიფე და ეროვნული თვითცნობიერება. უფლებები კი თავისით ზეციდან არ ცვივა და უშრომლად და უბრძოლველად ხელში არავის უვარდება... სიჩუმე და მორჩილება წყნარის ხასიათის მაჩვენებელია, მაგრამ პოლიტიკაში და უფლებათა მოპოების საქმეში გამოუსადეგარი იარაღია...

რუსეთის იმპერიაში არიან ჩვენს გარდა სხვა პატარა ერებიც, რომლებსაც ეროვნული საკითხები ჩვენსავით—ანუ უკედ: უფრო მეტად—აფიქრებს და საგონებელში აგდებს. კერძოდ კავკასიაში ცხოვრობს ჩვენს გვერდით რამდენიმე ხალხი, რომელთა ეროვნულ-პოლიტიკური მდგომარეობა ქართველ ხალხის ...გავსია და ამ... მათთან დაახლოვება და ცნობიერ დამ... ...ლების გაბმა შესაძლებელიც და ... შოვინიზმი და ეროვნულ ბრძოლის ზ... მწვავება ყველა ჩვენთვის მავნებელი ... ...ლებელია: იქსაქსება და მცირდება ... მელიც, შეერთებული, საერთო სა... ...ფიერი და სასარგებლო იქნებოდა. ... დროს ეროვნულ შუღლსა და ბრძ... ...რებთ, ქვეყანაზე დიდი ამბები ხდება, თ... ...ხო ცვლილებები მზადდება, რომელთა ... ბაში გადატ... ...ხორციელ... ...ლიტიკურის სიმცირით დაავადებული ხალხები ...ვის გაახსენდება და, რომ კიდეც გაახსენდეს, ვითარცა განუვითარებელი quantité négligeable, უზრუნველად დაივიწყდება...

მაგრამ ეროვნული უფლებები, ხალხოსნურ თავისებურობის დაცვა და მის საფუძველზე ახალ კულტურის განვითარება მხოლოდ ერთი მხარეა ჩვენი იდეურ მოქმედების გეგმისა. ქვეყანაზე ცხოვრობენ დამოუკიდებელი ხალხები, რომელნიც თავის ეროვნულ ვინაობის დაცვასა და პოლიტიკურ უფლებების მოპოებაზე ფიქრი და ... ...სჭირდებათ, მაგრამ მათში საზოგადოებრივ საკითხები მაინც ულეველია, ეკონომიური უთანხმოება და სოციალურ ცხოვრების საჭიროებ... დიდია. პოლიტიკური უფლებები და ეროვნულ თავისუფლება მხოლოდ საშუალებაა ხალხის ს... ერთო კეთილ-დღეობის დასამყარებლად, რომელიც ჩვენ მიგვაჩნია იდეალად და ჩვენი შრომ... მოქმედების შორეულ მიზნად.

დღეს კი ასეთ საერთო კეთილ-დღეობის... ძალიან დაშორებულნი ვართ. ჩვენი დღევანდ... ...ლი ცხოვრება ბევრის მხრივ უვარგისი და დ... ...გმობია. იგი ეკონომიურ უთანასწორობაზეა დ... ...ყარებული, რაიცა ნიშნავს კლასობრივს ბატ... ...ნობას და ეკონომიურად ძლიერისაგან ეკ... ...მიურადვე უძლურის დამონებასა და დაბეჩავ... ერი არ წარმოადგენს ისეთ ერთეულ და ერთგვა... სხეულს, რომლის ნაწილები არ განირჩეოდნენ ერ... ...თმანეთისგან ნივთიერის შეძლებითა და საარსებ... ბრძოლის პირობებით. რამდენიც დრო მიდის, ...დენად ჩვენს ხალხშიაც, მზგავსად მოწინავე ერე... ...ბისა, ვითარდება სოციალური დიფერენცი... ...ლანაწილება, ...ეკონომიურ ინტერესთა შეუთანხმებლობა ... ...დება. ერთის მხრივ არის ერის მშრომელი ... ...წილი, რომელიც დიდძალ უმრავლესობას შეად... ...გენს, მუდამ შრომასა და ჯაფაშია, მაგრამ, მიუხედ... ...დავად ამისა, სიღარიბეს თავს ვერ აღწევს ... ყოველთვის გაჭირვებაში იმყოფება. მეორე მხ... არის რიცხვით მცირე ნაწილი ერისა, რომელ... მამულისა თუ კაპიტალის ქონება შეძლებას... ...ლევს ღარიბის ძალ-ღონით ისარგებლ... სხვისი შრომის ნაყოფი დაისაკუთრ... პირდაპირი წინააღმდეგობა ინტერ... ...დენადაც მშრომელი ხალხი ... ...იგებს და ცნობიერებას იძენ... თავის სარგებლობას ... ...ლას აცხოვრებს.

ამ ეკონომიურ ინ... და ზრუნვა რომ...

1560

[illegible]

იმიტომაც, რომ [illegible] რომლითავი მოუწყვლი, კაპიტალისტურად მოუმ[illegible]ბის გამო, თანამედროვე გაუმჯობესებულ იარაღებით ვერ სარგებლობს და წარმოებას, ნაწარმოებთა რაოდენობისა და მოგების მხრივ, ვერ აზარაქიანებს. თუ ჩვენ, ერთის მხრივ, მომხრე ვართ კლასიურ ბრძოლისა მშრომელის ეკონომიურ მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად, მეორე მხრივ მომხრე ვართ ყველა იმგვარ ღონისძიება-საშუალებათა, რომელნიც ხელს შეუწყობენ საერთოდ მთელს საზოგადოებაში სწავლა-ცოდნის გავრცელებას, ერის საწარმოვო ძალის განვითარებას და საზოგადობრივი ცხოვრების მოწესრიგებას. ესა და სხვა მსგავსი მუშაობა არის ისეთი სიქმიანობა, რომლის საგანს უფრო ზოგადი კულტურული ხასიათი აქვს და რომელიც ჩვენ, კლასობრივ ბრძოლასთან ერთად, ფრიად საჭიროდ და სასარგებლოდ მიგვაჩნია.

დღეს-დღეობით, ცნობილ „მიზეზთა“ გამო, ჩვენ გვიძნელდება უფრო ვრცლად და გარკვევით გამოვთქვათ ჩვენი პრინციპიალური აზრი და მიმართულება. გვგონია, მკითხველი ნათქვამის საფუძვლითაც შესძლებს მის გაგებას და დაახლოვებით გარკვეულად წარმოდგენას.

ამგვარად, ჩვენი „ნაციონალიზმი“ არ არის უცხო ერთა მიმართ მტრობისა და სიძულვილის მქადაგებელი, არ არის იგი შინაარსით არისტოკრატიული, ე. ი. თავად-აზნაურული ან ბურჟუაზიული. მისი რეალური სარჩულია მშრომელ ხალხის ინტერესები და მაღალ სოციალ-ეკონომიური იდეალი, რომელიც, ეხლანდელ უსამართლობასა და უსწორ-მასწორობასთან შედარებით, უმაღლესი საფეხურია საზოგადოების განვითარებისა. ხოლო ეროვნულ-პოლიტიკური უფლებები და საზოგადოებრივ ურთიერთობათა დემოკრატიულ საფუძველზე დამყარება ისეთი პირობაა, ურომლისოდაც შეუძლებელია ჩვენი ერის კულტურულად ამაღლება-აღორძინება და სხვა მოწინავე ერების ღირსეულ თანამოძმედ გახდომა.

ამ მიზნის მისაღწევად საჭიროა არა უმოქმედო მოლოდინი და მძინარობა, არამედ სიფხიზლე და საქმიანობა. ეროვნული თვით-ცნობიერება და ერთობა, როცა საქმე ეროვნულ არსებობასა და ისტორიულ კულტურის დაცვას შეეხება, კლასიური თვით-ცნობიერება და საეკონომიო ბრძოლა, როცა საკითხი შინაურ საზოგადოებრივ ურთიერთობათა განკარგებასა და მშრომელი ხალხის ეკონომიურ ინტერესების დაცვას შეეხება,— აი გზა, რომელიც ჩვენ სწორად და ნაყოფიერად მიგვაჩნია.

და ჩვენ თამამად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ „ივერია“, სანამ ეხლანდელ რედაქციის ხელში იქნება, ამ საზოგადო პრინციპებს არ უღალატებს.

რედ.

დეპეშები

რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან
და
პეტერბურგის დეპეშათა სააგენტოსაგან

15 თებერვალი.

[illegible]

ბათუმი. 14 თებერვალი. მაჰმადიანთა წარმომადგენლები შეიკრიბნენ საბჭოში და თანაგრძნობა და მეგობრობა გამოუცხადეს სომხებს, თუმცა იმის უარს არ ამბობდნენ, რომ სარწმუნოებრივ განხეთქილებას [illegible]

[illegible]

ათის წლით დაპატიმრება მიუსაჯეს.

ტომსკი. გუშინ დახურა უნივერსიტეტი. სტუდენტებს ითხოვენ 23 აგვისტომდის. მოსწავლეთა დამხმარებელმა საზოგადოებამ 2000 მანეთის შემწეობა აღმოუჩინა შეუძლებელ სტუდენტებს.

ბაქო. 15 თებ. მოვიდა თავადი ამილახვარი ხალხის დასამშვიდებლად და საქმის გამოსაძიებლად. გუბერნატორი თხოულობს, დაინიშნოს გამომძიებელი კომისია, რომელშიაც მონაწილეობა უნდა მიიღონ ყველა უწყებათა და პრესის წარმომადგენლებმა.

ბაქო. 15 თებერ. გუშინ ნავთის ვაჭართა კრებამ დაადგინა, დაინიშნოს კომისია მომხდარ ამბების გამოსაძიებლად, აღძრას შუამდგომლობა კობეკოს წინაშე პეტერბურგში, რომ ადგილობრივ ჟურნალ-გაზეთობას თავისუფალ წერის ნება მიეცეს ბაქოში მომხდარ ამბების შესახებ.

ბერლინი. გამოცხადდა, რომ რუსეთთან სავაჭრო ხელ-შეკრულობა უკვე დამტკიცებულ იქმნა.

16 თებერვალი.

ლონდონი. 14 თებ. ქვემო პალატა. სტივენსონმა მაკედონიის რეფორმების შესახებ მოხსენება წარადგინა. კამათის დროს ლორდმა ფიცმორისმა სთქვა, რომ საჭიროა უმთავრესად მაკედონიაში ოსმალეთის გავლენის შემცირებაო. საჭიროა აგრეთვე, რომ მაკედონია საბოლოოდ ჩამოშორდეს ოსმალეთსაო.

პეტერბურგი, 15 თებერვლის სხდომაზე მინისტრთა კომიტეტს მსჯელობა ჰქონდა მწვალებელთა მდგომარეობის შესახებ. კომიტეტმა რამოდენიმე დამატებითი განკარგულება მოახდინა სტარო-ობრიადცების უფლებისა და მოქალაქეობის შესახებ. ბოლოს კომიტეტმა იუსტიციის მინისტრს დაავალა, გადასინჯოს მუხლები, რომელიც სარწმუნოებრივ დანაშაულს შეიცავს.

ღამის დეპეშები ახხლით მეოთხე გვერდზე

რუსეთ-იაპონიის ომი

დეპეშები

13 თებერვალი.

სახეტუნი. 13 თებერვალი. დილის 5 საათზედ ცინხენჩენი იაპონელებმა დაიჭირეს, გამორკვეული არ არის ზარალი. ჯერ-ჯერობით საავადმყოფოში მოიყვანეს 12 დაჭრილი აფიცერი და 300 ჯარის კაცი; მოკლული ბევრია. მეორე რაზმში ორი როტიდან მარტო რამდენიმე ათეული ლა გადარჩა, როტის უფროსები დაჭრილები არიან. სამმა როტამ შეაჩერა იაპონელების იერიში და უკან დაიხია. დილით იაპონელებმა იერიში მიიტანეს დაპინლინის ფილ-ტეხილზედ, მუკდენთან მოძრაობენ ძლიერი მტრის რაზმები.

14 თებერვალი.

სახეტუნი, 13 თებერვალი. ცინხენჩენის რაზმმა გუშინ სანლუნისაკენ დაიხია. ამ ჯარის მოწინავე რაზმი ქედზე გამაგრდა. იაპონელები სამის რაზმით წინ მოიწევენ. ხმა დადის, იმ ადაგას გაცხარებული ბრძოლააო. ფრონტის შუაგულზე იაპონელები ბლომად არიან. მარჯვენა ფრთაზე სიწყნარეა. ქარბუქი და სიცივეა.

ტოკიო, 13 თებერვალი. იაპონელებმა დღემდე დაიჭირეს 41 ნახშირით დატვირთული და ვლადივოსტოკს მიმავალი გემი.

სინმინტინი., 12 თებერვალი. („ნოვ. ტელ.“). 40.000 იაპონელმა მონგოლეთი გაიარა და ფუკუმენში მივიდა. შაჰაძის დიდით იქითკენ წავიდა 10,000 იაპონელი არტილერიით.

ტოკიო, 13 თებერვ. მთავარ ბანაკის მოხსენების თანახმად, რუსეთის ქვეითა რაზმმა 10 თებერვალს ღამით იერიში მიიტანა იაპო[illegible]თა პოზიციაზე ვოიტოშანის მხრივ. ორივე [illegible] მოგერებულ იქმნა.

სახეტუნი, 12 თებერვ., დღის 6 საა[illegible] 28 წამი. მარცხენა ფრთეზე მთელ დღეს კაგრძელდა ბრძოლა აღმოსავლეთის რაზმი მიემართა სოფ. მაძიაძუნის მხარეს სინგოლინის უღელტეხილზე. ამ რაზმმა მარცხნივ მოუარა ცინხენჩენის რაზმს.

ლონდონი. 15 თებერვალი (რეიტერი). გაზეთების სიტყვით, იაპონიამ პორტ-არტურში ჩაღუპულ გემების ამოსაღებად შეიძინა სტოკჰოლმის საზოგადოების გემი.

ტოკიო. 15 თებერვალი (ტაიმსი). გუშინ შესწყდა იაპონიის პარლამენტის სესსია: ქვედა პალატის პრეზიდენტმა პალატას საბოლოო სიტყვით მიმართა და მიულოცა ომის გასაგრძობად უხვი ფულის გადადება და აღნიშნა, კონსტიტუციონურ რეჟიმის მეოხებით იაპონიის აყვავება. დიდი ძალის დახარჯვაა საჭირო, რომ სასურველად გათავდეს ომი, მაგრამ ეგ შედეგი აუცილებელია, თუ ერის სულის ძალა არ შემცირდა და არ შეიცვალა.

შანჰაი. 13 თებერვალი. რუსები ენერგიულად ცდილობენ თავის სასარგებლოდ გაზეთებს. შანჰაიში ჩინური გაზეთი არსდება; მოლაპარაკება აღძრული შანჰაიში სახელ მოპოვებულ ორგანოს ყიდვის შესახებ: გონკონგში ინგლისურ გაზეთს აარსებენ. როგორც ამბობენ, რუსებმა ხელთ იგდეს კონტროლი ინგლისურ გაზეთებისა შანჰაისა, ჩიფუს, ტიანძინსა და კორეაში და გერმანიისა—ტიანძინსა და კიაოჩაუში.

შანჰაი. 14 თებერვალი. იაპონელთა დიდძალი ჯარი გაგზავნილ იქმნა პოსიეტის ყურეში ვლადივოსტოკისთვის ალყის შემოსარტყმელად. [illegible] ზღვაში შეჩერდა და სურსათის ძიების შემდეგ [illegible]თისაკენ გასწია.

ლონდონი. ქვედა პალატაში გავრცელდა ხმა, რომ ინგლისის მეთევზეთა სასარგებლოდ, რომელნიც ჩრდილოეთ ზღვაში დაზავდნენ, 5 მილიონი ფრანკია გადადებულიო.

ჟურნალ-გაზეთებიდან.

ომის ამბები. ბრძოლის ველზე საინტერესო ამბები ხდება. გენერალ კუროკის მარჯვენა განაპირა ფრთე და ცენტრი დაიძრა და წინ მიიწევს. 10 თებერვალს იაპონელებმა მედგარი იერიში მიიტანეს ბერეზნევის გორაზე, ცინხენჩენი[illegible]

[illegible]

ფელეტონი

ამირანი

შეიძრა მკვდარი ქვეყანა,
სულთქმა აღმოხდა შვებისა,
ზღვიდამა ზღვამდე გაისმა
ხმა ტკბილი სასოებისა!
მარად მოვიდა ამბავი:
შეთქმულან ყველა მთანიო
და დაუხსნიათ ტყვე-ქმნილი,
ძლიერი ამირანიო,
მოუკლავთ, გაუსრესიათ
იმისი მწვალებელიო,
ის ქორი შეჩვენებული,
გმირისა სისხლის მსმელიო.
[illegible]
შეუხვევიათ წყლულნიო...
კვლავ ჩვენთვის აძგერებულა
ამაყი, მძლავრი გულიო.
მოდის, მოგრგვინავს მთა-კაცი,
ამირან უძლეველიო,
ხელში უჭირავს ალმასის
მახვილი. თვისი მჭრელიო!
ქვეყნისა მაოხრებელნი
[illegible]ევები დამალულანო,
[illegible]პნი, შიშით პყრობილნი,
[illegible]ულში ჩაცვივნულანო!
[illegible]ახტი მაგარი
[illegible]როშის მჭერისო;
[illegible] ამირან!
[illegible] ისო:
[illegible] ამაგრდით,
[illegible]
[illegible]ნო.

შავ-ბნელო ძალა მტარვალთა!
შორს, ბორკილებო, მბოჭავნო
გრძნობა და აზრთა მაღალთა!
ამოდი, მზეო, შუქ ფენო,
უბადრუკთ გამათბობელო,
ცხოვრების სულის ჩამდგმელო,
ძმობა-ერთობის მშობელო!
ვეშაპი—ღამის მეუფე—
ველარას გავნებს წყეული:
თავის შავს სისხლში დაცურავს
ნაკუწ-ნაკუწად ქცეული!
წინ, ბრძოლის ველზე, ვაჟ-კაცნო!
ბევრი რამ მოგვითმენია,
მაგრამ მოგვხედა ბედმა და
აწ გამარჯვება ჩვენია!
წინ, ნუ შედრკებით, არწივნო!—
გმირთ ელის ხალხი ტანჯული,—
[illegible]
ეხლა ვიწამოთ სხვა რჯული!“

კ. მაყ—ში.

სოფლის დაქცევითება

ძნელია, ნათლად დახატოს კალამმა ჩვენი სოფლის გაჭირვებული მდგომარეობის სურათი. საქართველო—და მთელი კავკასიაც—მტრისაგან აკლებულს, ნაოხარსა ჰგავს. მეტიც კიდევ: ამ ასი წლის განმავლობაში ჩვენი ერი მკვდარს ემგზავსებოდა, სიცოცხლის ნიშნებიც კი არ ეტყობოდა. დღევანდელი მოძრაობა გვიჩვენებს, რომ დაცემული ერი კვლავ აპირობს აღდგომას, სიცოცხლეს, სამოქალაქო ბრძოლას. მაგრამ, სანამ ჯერ თავისი ბუნებრივი უფლებები არ მოუპოვებია, მისი მდგომარეობა საშინელია.

ერი თითქო შეეჩვია თავისს სისაწყლესა და ბეჩაობას, მონობის მძიმე უღელი მას ძვირე რიგად აღარ აწუხებდა,—დაღაჩრდა და ადვი[illegible]ად ურიგდებოდა ბოქაულების მათრახს. მაგრამ ახალმა ხანამ, მრეწველობამ, ვაჭრობამ გამოიყვანა იგი მონურ მდგომარეობიდან. სოფლელი გამოვიდა საქვეყნო ასპარეზზე, გაახილა თვალი, [illegible] ქვეყნის ავ-კარგი,—აი მიზეზი, რომლის [illegible]ბითაც მას კრიტიკის თვალით შეხედა [illegible] ობლობას, აპირობს თავი[illegible] მებრძოლად. ამა[illegible]

მოქალაქის უფლებათა მოპოვებისათვის აუცილებელია. შეიძლება ამ მოძრაობის შეფერხება დროებით, მაგრამ მისი მოსპობა არ ძალუძს არავითარ ძალას, როგორც არ ძალუძს არავის მდინარეთა პირ-აღმა დაბრუნება. ეს მოძრაობა კანონია ცხოვრებისა... შეუძლებელია წარმოიდგინოს კაცმა იმაზე უარესი ყოფა, რა ყოფაშიაც ჩვენი სოფელია. რომელი მხარეც უნდა აიღოთ სოფლის ცხოვრებისა, ყველგან გულ-საკლავ სურათს დაინახავთ. მაგრამ ყველაზე უფრო გულის-გამხეთქია სოფლელის შინაური ცხოვრება, ე. ი. მოსახლობა, სმა-ჭამა, ჩაცმა-დახურვა და სხვა. პრესსა ვერ გვიხატავს ნათლად სოფლის შინაურ ცხოვრებას. საჭიროა, შენი თვალით ნახო, რომ გაიგო ყოველივე სისრულით. დიდი განსხვავება არ არის ამ მხრივ იმერეთსა, ქართლსა, კახეთსა და მთიელთ შორის. სამეგრელოში, ჯი[illegible] არა-მარ[illegible]ში, შორაპნის მაზრაში, კახეთში, [illegible]თიანეთში და ფშავ-ხევსურეთში ერთ-გვარი [illegible] ხალხის უკიდურესი სისაწყლისა. კახეთში სჭამენ გორგალით, ღვარძლითა და მიწით სავსე, გაურეცხელ პურს,—არ რეცხვენ, რომ პურის რაოდენობამ არ იკლოს. ამგვარსავე პურს სჭამენ თიანეთის მაზრაში. ვისაც ფშავ-ხევსურეთში მგზავრობა უნდა, პურის საგძალი თან უნდა ჰქონდეს, რადგან იქაური პურის ჭამა შეუძლებელია შეუჩვეველისათვის. ზემო იმერეთში მუშები იკვებებიან ხმელა მჭადით და, ხან-და-ხან თუ პრასა შეატანეს, დიდი ღვთისწყალობაა. საქართველოს სხვა მრავალ კუთხეებშიაც არ მოეპოვებათ უკეთესი საზრდო, რადგან ჩვენი ხალხის მყვლეფელებმა კარგა ხანია, რაც თავის საწადელს მიაღწიეს და ერის საზრდო იმ მინიმუმამდის, უმცირესობამდის ჩამოაქვეითეს; რომ ხალხი შიმშილით არ მომკვდარიყო და პირუტყვული მუშაობის უნარი არ დაკარგოდა. ექსპლოატაცია ხალხისა, შრომის ნაყოფის მუქთად მითვისება არსად არ არის ისეთი საოცარი, როგორც ჩვენს სოფელში. ასეც უნდა ყოფილიყო. რაც უფრო ნაკლებად არის ხალხი შეგნებული, რაც უფრო ნაკლებად ესმის თავისი ინტერესები, რაც უფრო ნაკლებად ებრძვის, მაშასადამე, თავის მყვლეფელებს თავისი მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად, მით უფრო მწარე [illegible] მისი ხვედრი, მდგომ[illegible]ობა.

[illegible]

რი ხელიდან გამოჰგლიჯა და ათასი ზარბაზანი წაართვა. თქვენც რუსეთის უძლურებით ისარგებლეთ და გაბერილ რუსეთს ბოლო მოუღეთ". კორესპონდენტი იწერება, ჩინელები მართლა ცუდად გვექცევიან და ძალიან გვემტერებიანო (რ. ს.)

რის იმედი აქვთ რუსებს. ერთ რუსეთის წარჩინებულს მოხელეს „ეკო დე პარის" კორესპონდენტისათვის უთქვამს: შეიძლება ჩვენმა ჯარმა იაპონიის ჯარი ვერ დაამარცხოს, მაგრამ ბოლოს მაინც ჩვენ გავიმარჯვებთ. აი როგორ: იაპონიას, საცაა, ფული გამოელევა და შერიგებას თვითონვე მოგვთხოვს. ჩვენ კი იმოდენა ფული გვაქვს, რომ თუნდ ორ წელიწადსაც კიდევ ვიომებთო.

რუსეთს თავის ჯარის გამარჯვების იმედი აღარ ჰქონია და მხოლოდ იმ დროს ელის, როცა იაპონია ეკონომიურად გაკოტრდება და ზავს მოითხოვს; მაგრამ, ცნობილ ფინანსისტების აზრით, იაპონიაზე ადრე რუსეთი უნდა გაკოტრდეს. წყალწაღებული ხავსს ეჭიდებოდაო (ნ.).

მომავალი ბრძოლა ზღვაზე. „რუს. სლ."-ის ჩიფუდან ატყობინებენ: იაპონელები ამბობენ, მომავალ საზღვაო ბრძოლაში იაპონიის ფლოტი ან სულ მთლად განადგურდება, ან და როჟდესტვენსკის ისე დაამარცხებს, რომ მეორედ ზღვაში გამოსვლა აღარ გაბედოსო.

რუსეთ-იაპონიის ომი ერთი წლის განმავლობაში. (საზღვაო ომი). 24 იანვარს 1904 წ. იაპონიის მთელი ფლოტი ადმირალ ტოგოს უფროსობით სასებოდან დაიძრა და ყვითელ ზღვისაკენ გაემართა. ერთი რაზმი ადმირალ ურიუს უფროსობით 26 იანვარს ჩემულპოში მივიდა და იქ მდგომი რუსეთის ესკადრა ბრძოლაში გამოიწვია. რუსები დამარცხდნენ; იაპონელებმა „ვარიაგი", „კორეეცი" და „სუნგარი" ჩასძირეს და 19,000 კაცი ნაპირზე გადასხეს. იმავე დღეს საღამოს 9 საათზე პორტ-არტურიდან დეპეშით იუწყებოდნენ, პორტ-არტურში მშვიდობიანობაა. 2 საათის შემდეგ იაპონელების ნაღმოსნებმა პორტ-არტურის ესკადრაზე იერიში მიიტანეს და საუკეთესო გემები—„ცესარევიჩი", „რეტვიზანი" და „პალადა" ძალიან დააზიანეს. მეორე დღეს დილით თვითონ ტოგო მიეჭრა რუსეთის ფლოტსა და მედგარი ბრძოლა აუტეხა. რუსეთის ფლოტს პორტ-არტურის სანაპირო ბატარეებიც შველოდნენ, მაგრამ მაინც ვერა გააწყეს-რა. ტოგომ რუსები ძალზე დაამარცხა, ოთხი გემი გაუფუჭა და გამარჯვებული უკანვე დაბრუნდა. ამრიგად იაპონელებმა ერთ დღე და ღამეში რუსებს 9 გემი ჩაუძირეს და დაუზიანეს და ათამდე სავაჭრო გემიც წაართვეს. რუსეთის ფლოტი პორტ-არტურში ჩაიკეტა, იაპონელები კი პირველ დღესვე ზღვაზე გაბატონდნენ. საზღვაო საქმის მცოდნეთათვის მაშინვე აშკარა იყო, რომ რუსეთმა საზღვაო ომი წააგო. 28 იანვარს ომი ოფიციალურად გამოცხადდა. 29 იანვარს რუსეთის სანაღმო ტრანსპორტი თავისსავე ნაღმს წააწყდა და დაიღუპა. 1 თებერვალს თავისავე ნაღმით დაიღუპა კრეისერი „ბოიარინი". რუსეთმა ფლოტის უფროსად ადმირალის სტარკის მაგივრად გამოცდილი ადმირალი მაკაროვი დანიშნა, მაგრამ გვიანღა იყო. 31 მარტს ჯავშნოსანი „პეტროპავლოვსკი" ნაღმს წააწყდა, აფეთქდა და ჩაიძირა. მასთან ერთად დაიღუპა 700 მეზღვაური, ადმირალი მაკაროვი, ადმირალი მოლასი, განთქმული მხატვარი ვერეშჩაგინი და სხ. 19 აპრილს ღამე იაპონელებმა პორტ-არტურის შესავალი სავაჭრო გემებით შეჰკრეს. ამავე დღეს იაპონელებმა ნაღმით ჯავშნოსანი „პერესვეტი" დააზიანეს. ბიძივოში ჯარი გადმოსხეს, პორტ-არტურის გზა მოსჭრეს და ალყა შემოარტყეს. 31 მარტამდე იაპონელებმა ჩასძირეს და დაღუპეს რუსეთის 4 ნაღმოსანი: „სილნი", „ვნუშიტელნი", „სტერეგუშჩი" და „სტრაშნი". გარდა ამისა, რუსეთის ფლოტმა დაჰკარგა 9 ნაღმოსანი; ზოგი იაპონელებმა დაღუპეს, ზოგი წაართვეს და ზოგიც ჩინეთში გაიქცა და ან თვითონვე აიფეთქა თავის თავი, ან-და იარაღი აიყარა. მთელი წლის განმავლობაში იაპონელებს დააკლდათ რამდენიმე პატარა და ერთი დიდი გემი. 2 მაისს ჯავშნოსანი „ხაცუზე" ნაღმს წააწყდა და ჩაიძირა; მეორე გემი—„იოშინო" დაზიანდა. მას შემდეგ, რაც პორტ-არტურის საშველად მიმავალი გენერალი შტაკელბერგი ვაფანგოუსთან დამარცხდა (2 ივნისს) და უკან დაიწია, პორტ-არტურის დახსნა საეჭვო გახდა, ადმირალმა ვიტგეფტმა გადასწყვიტა, თავს უნდა ვუშველოთო და 10 ივნისს მთელი პორტ-არტურის ფლოტი ზღვაში გაიყვანა და ვლადივოსტოკში გაქცევა დააპირა, მაგრამ მალე ადმირალი ტოგო წამოეწია და ისევ პორტ-არტურში დააბრუნა. 28 ივლისს რუსეთის ფლოტი ისევ ზღვაში გავიდა და გაპარვა დააპირა, მაგრამ ტოგო ვეი-ჰაი-ვეისთან წამოეწია და შეება. ბრძოლის დროს ადმირალი ვიტგეფტი მოკვდა, რუსეთის ფლოტი აირ-დაირია, ძალზე დამარცხდა და გაიფანტ-გამოიფანტა. „ცესარევიჩმა", „ასკოლდმა" და 4 ნაღმოსანმა ჩინეთს შეაფარეს თავი და იარაღი აიყარეს. „დიანა" საიგონში მივიდა, „ბურნი" დაიღუპა, „ნოვიკი" გაიპარა, იაპონიას გარს შემოუარა და სახალინთან მივიდა, მაგრამ იაპონელები წამოეწივნენ და 8 აგვისტოს ჩაძირეს. 5 ჯავშნოსანი, 1 კრეისერი და 3 ნაღმოსანი ისევ პორტ-არტურში დაბრუნდა. თითქმის ყველა გემი დაზიანებული იყო. 11 აგვისტოს ადმირალმა უხტომსკიმ მესამედ სცადა გაპარვა, მაგრამ ჯავშნოსანი „სევასტოპოლი" ნაღმს წააწყდა და მთელი ესკადრა ისევ უკან დაბრუნდა. ნოემბრის დამდეგს იაპონელებმა აიღეს მაღალი მთა (203 მეტრიანი გორა), ზედ ზარბაზნები დადგეს, რუსეთის გემებს ყუმბარები დაუშინეს და მთელი ფლოტი ჩაძირეს. გადარჩა მხოლოდ „სევასტოპოლი", მაგრამ 4 დეკემბერს იაპონიის ნაღმოსნებმა ისიც ააფეთქეს და ჩაძირეს. ამ დღეს რუსეთის ფლოტი პორტ-არტურში აღარ არსებობდა. 19 დეკემბერს იაპონელებმა პორტ-არტური აიღეს, ხელთ იგდეს 10 სავაჭრო გემი და ჩაძირულ გემების ამოღებასაც შეუდგნენ.

ვლადივოსტოკის რაზმი, 4 კრეისერი, ხშირად თარეშობდა და იაპონელებს სავაჭრო გემებს უღუპავდა. ადმირალი კამიმურა ოთხჯერ დაედევნა ამ რაზმს, მაგრამ ისინი ყოველთვის ხელიდან უსხლტებოდნენ. ბოლოს, 1 აგვისტოს, კამიმურამ ამ რაზმს ფუზანთან მოასწრო, გზა მოუჭრა და ბრძოლა აუტეხა. რუსები აქაც დამარცხდნენ: „რიურიკი" დაიღუპა, „როსია" და „გრომობოი" კი ძალზედ დაზიანდნენ და თავს უშველეს. 2 მაისს „ბოგატირი" კლდეს წააწყდა და ისე დაზიანდა, რომ დღემდისაც ვერ შეუკეთებიათ. ამრიგად რუსეთმა საზღვაო ომი წააგო. იმოდენა ფლოტიდან დარჩა მხოლოდ 3 კრეისერი და რამდენიმე ნაღმოსანი. ამ ომის დროს იაპონელებმა დასჭრეს, მოკლეს და ტყვედ წაიყვანეს 12000 რუსი—მეზღვაური.

პორტ-არტურის ბედი. იაპონური ოფიციალური გაზეთი «ნიპონი» სწერს: პორტ-არტური იაპონიის ფლოტისთვის უვარგისი თავშესაფარია, მაგრამ იაპონიის მთავრობამ პორტ-არტურის დაჭერის ნება არავის უნდა მისცეს. ამისთვის საჭიროა მხოლოდ ნავთსადგურის შესავლის შეკვრა. დანამდვილებით შეიძლება ითქვას, რომ თუ იაპონიამ ამ საქმეზე 200—300 ათასი იენა დახარჯა, პორტ-არტური არავის ფლოტს აღარ გამოადგება და სამუდამოდ დაჰკარგავს ეხლანდელ მნიშნელობას. (რ. ვ.)

ახალი ამბავი

✦ იმ ამბების გამო, რომელიც ეხლა ხდება გურიაში, **კავკასიის უმაღლესმა მთავრობამ გადასწყვიტა გაგზავნოს ოზურგეთის მაზრაში დიდი ჯარი**, გენერალის ალიხანოვ-ავარსკის უფროსობით. როგორც ამბობენ, ეს ჯარი უკვე ნატანებშია. **დეპუტაციამ**, რომელსაც შეადგენდნენ წარმომადგენელნი იმერ-ამერის თავად-აზნაურთა, ბათუმის და ქუთაისის ქალაქის თვითმართველობათა და პრესისა, მიმართა გუშინ მთავარმართებლის თანამდებობის აღმასრულებელს **გენერალ მალამას** და **სთხოვა ჯარის უკანვე გამოწვევა**, რათა უმიზეზოდ სისხლის ღვრა არ მოხდესო. დეპუტაცია გადაჭრილ პასუხს მიიღებს დღეს 3 საათზე.

✦ ქალაქში ხმა იყო გავრცელებული, ვითომც ამ უკანასკნელ ხანებში **აჭარელთა და გურულებს შორის უთანხმოება** და მტრობა ჩამოვარდნილიყოს. ეს ხმა ყველას გვაღელვებდა, თუმცა ეს ამბავი თავის-თავად დასაჯერებელი როდი იყო. ახლა დანამდვილებით გავიგეთ, რომ იგი მართალი არა ყოფილა. ბათუმის ქალაქის მოურავმა თ. ი. ზ. ანდრონიკაშვილმა, რომელიც ამ ჟამად ტფილისშია, დეპეშა მიიღო გამგეობის წევრის გ. ყურულისაგან, აჭარელთა და გურულებს შორის ატეხილი მტრობა ვიღაც ბოროტ განმზრახველთაგან მოგონილიაო. აჭარაში თურმე არის მოძრაობა, მაგრამ ამ მოძრაობას გურიასავით ზოგადი ხასიათი აქვს.

✦ „კავკაზ"-ში სწერია: «ჩვენ გავიგეთ, რომ ბაქოში სომეხ და მაჰმადიანთა შორის მომხდარ სისხლის ღვრის ნამდვილ მიზეზების გამოსარკვევად და ნამდვილ დამნაშავეთა აღმოსაჩენად კავკასიის მთავარმართებლის თანამდებობის აღმასრულებელი გენ. მალამა შუამდგომლობს, რომ **შესდგეს საგანგებო გამომძიებელი კომისია** სასამართლოს უმაღლეს მოხელეთაგან, აგრეთვე ბაქოს მცხოვრებ რუს, სომეხ და მაჰმადიანთა წარმომადგენელთაგან, რომელთაც **ბაქოს** ქალაქის საბჭო დანიშნავს. მალამა შუამდგომლობს აგრეთვე, რომ კომისიაში მონაწილეობა მიიღოს **პრესის წარმომადგენლებმაც**.

✦ კახეთიდან გვატყობინებენ, რომ თელავის მაზრის რამდენსამე სოფლის გლეხებს გაუჩეხიათ **თავად. ჭავჭავაძის ტყეები.** მაზრის უფროსი ვერაფერს გამხდარა და გუბერნატორისა სთხოვა მომაშველეთ ჯარიო. ტფილისის გუბერნატორს გაუგზავნია ტფილისის მაზრის უფროსი თ-დი ჯანდიერი, რომელსაც, ბევრი რჩევისა და თხოვნის შემდეგ, გლეხები უკვე დაუმშვიდებია.

✦ როგორც გვატყობინებენ, ბათუმში **გაფიცვა** თანდათან **ძლიერდება** თურმე.

✦ როგორც ნამდვილად გავიგეთ, ტფილისის მამულების მესაკუთრე **ქალებს** განუზრახავთ, იშუამდგომლონ, სადაც ჯერ არს, რომ მათ **მიენიჭოთ ისეთივე უფლებანი**, როგორიც აქვს სახლის პატრონ მამაკაცებს, მაგ., ქალაქის საბჭოში ხმოსნად არჩევისა, ქალაქის სამსახურში შესვლისა და სხვ.

✦ როგორც „ცნ. ფ."-ს ნამდვილად გაუგია, ბათუმის ქალაქის გამგეობის წევრად ახლახან არჩეული ბ-ნი გრ. **ვოლსკი არ დაუმტკიცებია** ამ თანამდებობაზედ საგუბერნიო ადმინისტრაციას.

✦ 16 დღის შეჩერების შემდეგ, 12 თებერვალს **გამოვიდა ბაქოს გაზეთები.**

✦ კავკასიის სამეურნეო საზოგადოებას უთხოვნია მიწათ-მოქმედებისა და **სახელმწიფო** ქონებათა სამინისტროს რწმუნებულისთვის, ნება მიეცით ჩვენი ბიუროს გამგეს, პ. ი. ყიფიანს, რომ 5300 **ფუთი შაბიამანი უბაჟოდ შემოიტანოს** სამეურნეო საზოგადოებისთვისო.

✦ ხაშურიდგან გვატყობინებენ: 14 თებერვალს ღამე ვიღაც ორი უცნობი კაცი დასდევნებია ხაშურის საქონლის საწყობის ზედამხედველს და **რევოლვერი უსვრიათ.** ტყვია ფერდში მოჰხვედრია. გამოძიება სწარმოებს.

✦ მოვაგონებთ ჩვენს მკითხველებს, რომ დღეს, 17 თებერვალს, ტფ. სახაზინო თეატრში დანიშნულია **ბენეფისი** ჩვენი დიდად ნიჭიერის მსახიობის ვლ. ს. **ალექსი-მესხიშვილისა.** წარმოდგენილი იქმნება ცნობილი ტრაგედია მონტისა „კაი გრაკხი", ივ. მაჭავარიანის თარგმანით. უმთავრეს როლს შეასრულებს თვით მობენეფისე. მონაწილეობას იღებს მთელი დასი. იმედია, საზოგადოება დააფასებს მესხიშვილის ნიჭს და მრავლად დაესწრება წარმოდგენას.

✦ ბ-მა ჯაბარმა განიზრახა ტფილისში **სათეატრო სკოლის დაარსება** და წერილით დაეკითხა ქართულ დრამატიულ საზოგადოებას, საჭიროდ მიაჩნია ამ ნაირი სასწავლებელი თუ არა, და რა ნაირად შეუძლია აღმოუჩინოს დახმარება ამ საქმეს. დრამატიულ საზოგადოების გამგეობამ მიიწვია ბ. ჯაბარი მოსალაპარაკებლად ამ საქმის შესახებ. ამნაირივე წერილი გაუგზავნა ბ-მა ჯაბარმა ტფილისის საარტისტო საზოგადოებას და სომხურ დრამატიულ საზოგადოებასაც.

✦ ქართულ დრამატიულ საზოგადოების გამგეობა სთხოვს ტფილისის თავად-აზნაურობას, გადადოს სათავად-აზნაურო თანხიდან 71,000 მანეთი **თეატრის შესაკეთებლად.** თხოვნასთან ერთად წარუდგინა მარშალს ხარჯთ-აღრიცხვა და გეგმა, შედგენილი ხუროთ-მოძღვრის ბ-ნ ს. კლდიაშვილის მიერ.

✦ „ტფ. ლისტ."-ი იუწყება, **სომეხთა კათალიკოსი** უქეიფობისა გამო ბაქოს ვეღარ წავიდაო.

✦ ტფილისის **საურთიერთო ნდობის საზოგადოებას შეუწირავს 2000 მან.** ბაქოში დაზარალებულთა სასარგებლოდ.

✦ ტფილისის ქალაქის მოურავს, ქ. ა. ვერმიშევს, **სტავროპოლიდან მოსვლია შემდეგი დეპეშა:** „ჩვენ აღელვებულნი და აღშფოთებულნი ვართ ბაქოში მომხდარ ხოცვა-ჟლეტით, რომელიც, როგორც სჩანს, წინდაწინვე მომზადებული ყოფილა. გიცხადებთ უღრმეს თანაგრძნობას, როგორც ნამდვილ მოქალაქეს. თქვენ მხურვალედ და გაბედულად გამოესარჩლეთ ბაქოში მომხდარ სამარცხვინო სისხლის ღვრის მსხვერპლთ".

✦ ტფილისის ქალაქის მოურავს **მიუღია ბაქოდანაც შემდეგი დეპეშა:** «ბაქოს ქალაქის გამგეობის მოსამსახურენი შევიკრიბენით ბაქოში მომხდარ ამბების შესახებ მოსალაპარაკებლად და დავადგინეთ გამოგიცხადოთ უღრმესი მადლობა ბაქოში ხოცვა-ჟლეტის მოსასპობლად თავ-გამოდებულ მოქმედებისათვის. კრების თავჯდომარე პეტრე გელეიშვილი».

✦ ჯერ-ჯერობით გამოირკვა, რომ [illegible] ხდარ სისხლის ღვრის დროს დაჭრილა [illegible] —ივანე ტრიკაშვილი, რომელიც საავადმყოფოშია.

✦ „რუსკი ინვალ-ში" დაბეჭდილია, რომ გასულის წლის 2 ოქტომბერს ჭრილობისგან გარდაიცვალა მე-34 სევის პოლკის პოდპორუჩიკი გიორგი **დიმიტრის ძე ლორთქიფანიძე.**

✦ სოფ. პატარძეულიდან გვატყობინებენ, რომ იქ ვიღაც ბოროტ-განმზრახველთ **გადაუწვავთ თივა და საბძელი** გ. ჯილაურის შვილებისა, გიუნაშვილისა და მუქიაშვილებისა. საშინლად გავრცელდა თურმე პატარძეულში ქურდობა.

✦ ახალქალაქის მაზრის უფროსის კანცელარიის მდივანს ფრანცს **გაუფლანგავს სახაზინო ფული.** ჯერ-ჯერობით აღმოუჩენიათ გაფლანგული 290 მანეთი. დამნაშავე სამსახურიდან გადააყენეს და პასუხისგებაში მისცეს.

✦ ტფ. ქალაქის მოურავმა წარუდგინა ტფ. გუბერნატორს დასამტკიცებლად ქალაქის **საბჭოს დადგენილება,** რომლითაც გამგეობის წევრად არჩეულ იქმნა ინჟ. ტ. ა. ენფიანჯიანცი.

ქუთაისის ამბავი

✦ ჩვენი კორესპონდენტი გვაცნობებს **დეპეშით:** **ქალაქის საბჭომ და ადგილობრივმა ვექილებმა გუბერნატორთან განაცხადეს პროტესტი** ყაზახების თავგასულობის გამო 14 თებერვალს მომხდარ უწესოების დროს, მოითხოვეს მოსპობა ყაზახთა დარაჯობისა ქუჩებში და დაუყოვნებლივ საქმის გამოძიება. გადაწყვიტეს, დაზარალებულთ იურიდიული და ქონებრივი დახმარება აღმოუჩინონ. გუბერნატორი დაჰპირდა შესაფერ განკარგულების მოხდენას

✦ 10 თებერვალს ქ. ტფილისიდგან ჩამოსულმა სამოსამართლო პალატის სესსიამ ბ-ნ ზავაცკის თავმჯდომარეობით განიხილა **პოლიტიკური საქმე.** ბრალსა სდებდნენ შორაპნის მაზრის მცხოვრებს, სემინარიელს ერმალოზ მენკვილაძესა და ზუგდიდის მაზრის მცხოვრებს, მუშას გ. აშორდიას. 11 თებერვალს იმავე სესსიამ გაარჩია კიდევ ერთი პოლიტიკური საქმე ბრალდებულთა სკამზე ისხდნენ ქუთაისის მაზრის, ს. ჯაგანის მცხოვრები გიორგი თელია, გურიიდან ლანჩხუთელი ნიკო ჩხეიძე და გორის მაზრიდან, ს. ძვილეთის მცხოვრები ვასო ტიბლაშვილი.

ყველა ამათ ბრალდებოდათ საიდუმლო სტამბის შენახვა და გადატანა, ყველანი თითო ორორი წლის განმავლობაში ისხდნენ ციხეში. აშორდია და მერკვილაძე ჟანდრებს დაუჭერიათ 1903 წ. მაისში სადგ. რიონზე, ხოლო დანარჩენები იმავე წლის ენკენისთვეში ბათუმის სადგურზე.

დამცველებად იყვნენ ქ. ტფილისიდგან ჩამოსულები ივ. ზურაბიშვილი და ლ. ხომენტოვსკი, მერკვილაძე და აშორდია უდანაშაულოდ იცნო სასამართლომ და მათ სულ ტყუილ-უბრალოდ გაუტარებიათ ორი წელიწადი ციხეში. დანარჩენი სამი პირი დამნაშავე გამოდგა და გადაუწყვიტეს სასჯელად თელიას ერთი წელიწადი და ოთხი თვე [illegible], ჩხეიძეს ცხრა თვე და ტიბლაშვილს კიდევ ოთხი თვე. უმთავრეს მოწმებად იყვნენ თვით ჟანდარმები, რომელთაც მეტად აებნათ ჩვენება.

ის—არიძე.

სადღეისო

საზოგადოების განვითარების ნიშნები.

მსოფლიო ისტორია მრავლად გვიჩვენებს იმის მაგალითს, როგორ უცებ და ძირიანად იცვლებოდა ზოგან სახელმწიფო წეს-წყობილება, როგორ მოულოდნელად დასდგომია ხალხი აქა-იქ

კლასიან სკოლის დამთავრებელმა არც ქართული იცის, არც რუსული, არც საგნები, და მუშაობასაც გადაჩვეულია. სოფლელთ ეზიზღებათ ამგვარი სკოლები, რადგან დარწმუნდნენ, რომ იქ არაფერს ასწავლიან. შეუძლებელია კაცმა წარმოიდგინოს იმაზე უარესი საცოდაობა, რომელიც ხდება ჩვენს სკოლებში! შეუძლებელია, სული და გული არ დაგეტანჯოთ, როცა ყურს უგდებთ, რა აბდა-უბდას მიედებ-მოედებიან, რა სისულელე სჩმახავენ მასწავლებლები (?) ნორჩი თაობის წინაშე. ზღაპრები, ანდაზები და იგავები, ერთმანეთში დომხალივით არეული, უაზრო, უშინაარსო, უკავშირო, რაღაცა საოცარი ბოდვა, გაუგებარი, როგორც მასწავლებელთათვის, ისე შეგირდთათვის,—აი რას ასწავლიან ჩვენს სკოლებში. არ ასწავლიან არაფერს, რაც კი კაცისთვის გამოსადეგია ან მეცნიერებას გამოუკვლევია და შეუმუშავებია. არ ასწავლიან არც ბუნების-მეტყველებასა და ჰიგიენას, არც ხელოვნებას, არც კულტურის ისტორიას, არც საზოგადო ცხოვრებას, არც ხელოსნობასა და მეურნეობას, არც ქართულს, არც რუსულს. ამას გარდა, ამ დამახინჯებულ სკოლათა რიცხვიც წვეთია იმასთან შედარებით, რამდენიც უნდა იყოს ნამდვილად.

ცხადია, ვერავითარი ღონისძიებით ვერ შესძლებენ, რომ ჩვენმა ხალხმა დაივიწყოს თვისი დედა-ენა. გადაგვარება, თავის ენის დაკარგვა შეუძლია მხოლოდ განუვითარებელ, ისტორიულ კულტურის არ მქონე ერს. ჩვენს ერს კი ისე განვითარებული აქვს თავისი ენა და მწერლობა, რომ შეუძლებლად მიგვაჩნია მისი გადაგვარება და ეროვნული მოსპობა. გადაგვარება იქმნებოდა დამახინჯება თავისა, სამაგალითო უკან-სვლა, დაქვეითება, გაველურება, სულიერი გაღატაკება. განვითარებულ ენასთან ბრძოლა ბრძოლაა თვით ერის სიცოცხლესთან, იმდენად არის შეკავშირებული ენა ერის ბედთან და ბუნებასთან. ამიტომ ჩვენ არ გვეშინია ენის დაკარგვისა. სამწუხარო და სავალალო მხოლოდ ის არის, რომ ჩვენს ენასთან ბრძოლით ბიუროკრატია აფერხებს ერის წინსვლას განათლების გზაზე.

ერთის სიტყვით, ყველგან და ყველაფერში სჩანს ბიუროკრატიის გამანადგურებელი ძალა [illegible]. ავიღოთ, მაგალითად, სა[illegible] [illegible] საქმეც მკვდარია

მოს, ას, ხშირად ორას ვერსზედაც ვერ შოულობს ექიმს. სამკურნალოთა და ექიმთა სიმცირე არის მიზეზი, რომ მკითხაობა ასე დიდ პატივშია სოფლად. სოფლის ექიმს არა აქვს ნება გამართოს სახალხო კითხვები ხალხის ჯანმრთელობის შესახებ. ეგრედ წოდებული სამკურნალო მმართველობა, რომელიც განაგებს სამკურნალო საქმეებს გუბერნიაში, ნამდვილი ბიუროკრატიული დაწესებულებაა. საგუბერნიო მკურნალს მონურად ემორჩილებიან მისი თანაშემწეები და სოფლის ექიმები. არაოდეს არ იმართება კრებები სოფლის მკურნალთა, რომ შეეძლოთ თავისი დაკვირვება და გამოცდილება განუზიარონ სამკურნალო მმართველობას. ბიუროკრატიული, „ჩინოვნიკური" მლიქვნელობა, მელა-კუდობა, ყურ-მოჭრილი მორჩილება, ბატონყმობა ისევე გამეფებულია სამკურნალო მმართველობაში, როგორც ყოველ სხვა ბიუროკრატიულ დაწესებულებაში. ვერავითარ ცხოველ-მყოფელ აზრს ვერ გაიგონებ ამ მმართველობის კედლებს შუა. ყველაფერს უსიცოცხლო, ზანტი ბიუროკრატიის სული უდის. უმცროსნი ემსახურებიან არა საქმეს, არამედ უფროსს. ოღონდ უფროსის გული მოიგონ და სხვისა არაფრის დარდი არა აქვთ. და ასე ბიუროკრატიამ სამკურნალო საქმესაც კი სიცოცხლის ნიშან-წყალი წაართვა.

ამგვარად ხანგრძლივი პოლიტიკური დამოუკიდებლობის მქონებელი, ამაყი და შეძლებული ქართველი ერი ბიუროკრატიამ მონად, ბრბოდ გახადა და გონებრივად და ზნეობრივად გაანადგურა.

რას შეუძლია გვიხსნას, გამოგვიყვანოს ამ საშინელ მდგომარეობიდგან? მხოლოდ და მხოლოდ თვით-მმართველობას. ერი თვითონ უნდა განაგებდეს თავის ბედს, თვითონ უნდა იყოს თავისი თავის მზრუნველი. მხოლოდ თვით-მმართველობას შეუძლია დაგვიბრუნოს ყველაფერი, რაც დაგვიკარგავს, და დაგვაყენოს წარმატების გზაზე.

რა გზით უნდა მოვიპოვოთ თვით-მმართველობა? ცხადია, მოწყალების იმედი არ უნდა გვქონდეს. თუ კი თავისუფლება არავის არ მოუპოვებია, როგორც მოწყალება, მაშ ჩვენ რას უნდა მოველოდეთ ამ გზით? უკანასკნელი დეპეშებიდა[illegible] [illegible] ბიუროკრატიამ არ უნდა შემოილოს [illegible] ჩვენში. ბიუროკრატიაზე [illegible]

თი—„რუსული უწყებები"-ც ბანს აძლევს ბიუროკრატიას და აღიარებს, ვითომც ჩვენთვის ძლიერ მავნებელი და მაწყინარი იყოს რიგიანი მართლ-მსაჯულება.

ჩვენ მხოლოდ ჩვენი თავის იმედი უნდა გვქონდეს. უფლების მოპოვება შეიძლება მხოლოდ ბრძოლით. ჩვენთვის იმას კი არა აქვს დიდი მნიშვნელობა, რას ფიქრობს ჩვენზე რუსული პრესსა, არამედ იმას, რას ფიქრობს თვით ერი თავის თავზე. თუ ერმა შეიგნო თავისი ბუნებრივი უფლება, არ შეურიგდა თავის მონურ მდგომარეობას, მოინდომა თავისი ადამიანური ღირსების დაფარვა, არ დააჩაგვრინა თავი არავის, ასეთი ერი უძლეველია, მომავალი მისია. დიდი მნიშვნელობა აქვს ცხოვრებაში განხორციელებულ უფლებას, მაგრამ აგრეთვე დიდი ნიშვნელობა აქვს იმასაც, როდესაც ერის აზრს შეუგნია საჭიროება ამ უფლების განხორციელებისა. ერის აზრსა და გონებაში აღბეჭდილი უფლება თითქმის ნახევრად განხორციელებული უფლებაა.

აი გზა, რომელსაც უნდა დაადგეს ერი, თუ უნდა კვლავ აღსდგეს მკვდრეთით.

გ. წ.

გაზაფხული.

—

გამხიარულდი, ბუხარო,
გულ-ჩახვეული ნუ ხარო!
ზაფხული მოდის, ზამთარი
მიდის და რაღას სწუხარო?!

—

მეც აბუზული ვიყავ,
ვერიდებოდი ქარ-ბუქს,
მაგრამ მოვესწარ გაზაფხულს...
სხვა ხმაზე უკვრენ სხვა ბუკსა.

—

მთელი სოფელი შეჰყურებს,
მოელის მზისა სხივებს.—
ვინ იარაღს სწმენდს, ვინ ლესავს
და ვინ ამზადებს ტყვიას.

—

ერთმანეთს ეუბნებიან:
შევერთდეთ ძმურად ყველაო;
„ნანინა" ვუთხრათ ზამთარსა!...
გაზაფხულს—„[illegible]"

მეც იმათ მღერას ყურს ვუგდებ,
ბანს ვაძლევ შორით მკვდრულადა!...
მადლობა უფალს, რომ მესმის
„ოდილა" კრიმანჭულადა.

—

გამხიარულდი, ბუხარო,
გულ-ჩახვეული ნუ ხარო!
ზაფხული მოდის, ზამთარი
მიდის და რაღას სწუხარო?!

1905 წ. ტფილისი. აკაკი.

მ ა ხ ლ ა ს!

წყალნი წავლენ და წამოვლენ,
ქვიშანი დარჩებიანო.
ხალხური.

სწორედ ის დრო დადგა, დილიდან საღამომდე „მახლას" რომ იძახო, მეტი როდი მოვა. მკითხველო, თქვენი არ ვიცი და, მე კი წამდაუწუმ ეს სიტყვა მეკერება ენაზე მას შემდეგ, რაც მდ. იალუზე ბრძოლა მოხდა, დღეს აქამომდე. მახლას! მახლას!

მოხუცი ბიძაჩემიც ამასვე იძახის, თუმცა იგი სრულიად წინააღმდეგს მოელოდა, როგორც ომისგან, ისე ცხოვრებისგან, და იმდენად უბირია, უკაცრავად მის ჭკუის წინაშე, რომ, რაც უნდა მოხდეს, უსათუოდ იმას არ მოელის, არა სჯერა.

ვისაც არ სჯერა, ნუ სჯერა.

ერთმა ჩემმა ნაცნობმა ექიმმა საგიჟეთში წამიყვანა; ერთს შეშლილს გამაცნო: „ეს თავადიშვილი გახლავთ, თარხან-მოურავოვი". უკანასკნელმა იტკიცა: „ნეტ!.. არა!.. ია პაკოვსკი!" წადით და დაარწმუნეთ ეხლა თქვენ ის, რომ პაკოვსკი არ არის.

ბიძაჩემის საქმეც ასეა.

ნათქვამია: ვინც რა უნდა სთქვასო, წისქვილმა კი ფქვასო. ცხოვრება ჩვენს წადილს და გემოვნებას არ დასდევს; იმას საკუთარი თავისი კანონი აქვს; როგორც გაზაფხულის მთიდან მომსკდარს ღვარებს ვერავინ დააგუბებს, ვერ შეაჩერებს, ისე ცხოვრების წადილს, მის მისწრაფებას, [illegible]რის წყენას, ბევრის ცემას, გვემას არ დაგი[illegible] [illegible]ფებული მსხალი და ვაშლი თუ დროზე [illegible] თავის თავად დაბლა ვარდე[illegible] [illegible] მომწიფებული აზრი ცხოვრებისა [illegible] დროზე [illegible]

ბრაზდება, ცხარდება; მისი დაჩუმება, დადუმება ყოვლად შეუძლებელია. ასე ყოფილა სხვაგან, ასევე იქნება ჩვენში. ვინ იტყვის, თუ არ ბრიყვი, რეგვენი, თავხედი,—ცხოვრებას კისერში ხელს ვტაცებ და თავს, საითაც მინდა, იქით ვუზამო?! ეცადოს, ვისაც ტვინი და ხელები ექავება!

ყველაფერი დროს მოაქვს და ბევრი რამ იმასვე მიაქვს, ხოლო არა სასარგებლო, არამედ ის, რაც გამოუსადეგარი, რაც მავნებელია. დრო, რასაკვირველია, არ უნდა წარმოვიდგინოთ განყენებულად, არამედ როგორც თაობა, როგორც ისტორიული ხანა. დღევანდლამდის სიმართლეს ჯადოდ აწვა გონებრივი სიჯიუტე. ხოლო დღეს მან მოიგდებინა ჯადო, აღსდგა, გამობრწყინდა როგორც მზე შავის ღრუბლებიდან, და იძახის: „აქა ვარ, არ მომკვდარვარო!" „კაცმა პირი მალა, პირმა თავი არ დამალაო". ჩვენს ისტორიულს ხანას, ჩვენს ცხოვრებას პირი სჭირ[illegible] ჰმალავდა, გვატყუებდა: კარგადა ვარ, ჯანსაღ[illegible] არაფერიც არა მტკივაო. გვარწმუნებდა, გვეფიცებოდა ლოგინად ჩავარდნილი, დაკუტებულ-დამუნჯებული. დღეს კი, როცა ტკივილი მოერია, მოთმინება გაუწყდა, გაიღელა გულ-მკერდი და დაგვანახა ზედ ღრმად დაჩნეული წყლულები: მიეძიეთო! ყველა ჭკვა-სადი, შორს გამჭვრეტი ადამიანი ჰგრძნობდა, რომ ადრე თუ გვიან, ეს ასე უნდა მომხდარიყო.

მოხდა კიდევაც. და დღეს ყველა ძალით უნებურად მოსთქვამს იმას, რაცა სტკივა. მოთმინების ძაფი გაწყდა; აღარ ჰმალავს მშიერი სიმშილს,—ნაცემი—ცემას, ტყვე—ტყვეობას, მონა—მონობას. ბალღებმაც კი შეიგნეს თავიანთი ადამიანობა. [illegible]ნიც იბრძვიან, იღწვიან, ცდილობენ ადამ[illegible] უფლებები მოიპოვონ. ვისაც არაფერი [illegible] გავს, არც ეძებს. ვისაც სატირელი არ[illegible] არცა ტირის; ვისაც საჩივარი არა [illegible]

დიაღ, აბარებს ძველი ცხოვ[illegible] ახალს, მომავალს ცხოვრებას; [illegible] ლებული მატყუარა, ცდილობს [illegible] რომ ფეხები არ დაემტვრეს... დრ[illegible]

ეჰ, მახლას!

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

[illegible] გზას თავის საზოგადო ცხოვრებაში, მაგრამ [illegible] ცვლილება არ მომხდარა თავის თავად სახელმწიფოში გაბატონებულ წრეების ნებაყოფლობით.

[illegible] პირიქით, ყოველთვის ყოფილა საჭირო ძალმომრეობა იმისთვის, რომ შესძლებოდა ხალხს [illegible] გაბატონებულ მმართველების ჩამოშორება—მოთმინებიდან გამოსული ხალხი წააგავს [illegible]ს, რომელიც ველარ ეტევა კალაპოტში, [illegible] ნაპირებს არღვევს და ანადგურებს ყველაფერს გარშემო.

ისტორია გვიჩვენებს, რომ ევროპაში რევოლიუციის წინა ხანებში ყოფილა ისეთი ნიშნები, რომელიც ხდიდა აშკარად, რომ მალე გაწყდება ხალხის მოთმინების ძარღვი და სახელმწიფოში ახალ წეს-წყობილების შემოღება გახდება საჭირო.

ყოველგან რევოლიუციის წინა ხანებში შეგვხვდება იგივე მოვლენა: ხელმწიფე მხოლოდ [illegible] არის ხელმწიფე, ნამდვილად კი მთელი [illegible] საქმეების მართვა და გამგეობა აქვს [illegible] ხელში მის მოხელე-ჩინოვნიკობას.

სამართლო არის დამოკიდებული ადმინისტრაციაზედ და მოსამართლე, უფროსების გულის მოსაგებად, ხშირად ამრუდებს სასწორს და თვითონაც ესარჩლება უსამართლობას. ადმინისტრაცია ცდილობს მოსპოს სრულებით თვითმმართველობა, დაიმორჩილოს საზოგადოებისაგან არჩეული პირები და აუკრძალოს საზოგადო ცხოვრებაში გარევა ყველას, ვინც მისი ყურმოჭრილი მოსამსახურე არ არის. ადამიანის კერძო ცხოვრებაც არ არის თავისუფალი,—დახშულია ლაპარაკის, წერის, მისვლა-მოსვლის თავისუფლება; პოლიცია სულში უძვრება ადამიანს, რომ გაიგოს მისი საიდუმლო განზრახვა, ამოიკითხოს მის [illegible]ის სიღრმეში არსებულ წეს-წყობილების წინააღმდეგობა. ეჭვი, უსახელო დაბეზღება, პოლიციელთა კერძო, პირადი უკმაყოფილებაც საკმარისია იმისთვის, რომ დაიჭირონ მშრომელი, პატიოსანი ადამიანი, ციხეში ჩასვან, გააძევონ სამშობლო მხარედან.

ჰაერი მოშხამულია,—ველარ იტანს ადამიანის გული ამდენ დაჩაგვრას, ველარ ითმენს ისეთ მდგომარეობას, როდესაც უკანასკნელ პოლიციელსაც შეუძლია გაგლახოს, მოგაყენოს შეურაცხყოფა, დაგიჭიროს, აგდგავოს დედა-მიწის ზურგიდგან და კიდევ დაგცინოს ზედ-მეტად, რადგანაც იცის, რომ გამკითხავი არა გყავს და რომ ვერავინ ვერ გაბედავს უსამართლოდ ტანჯულ ადამიანის გამოსარჩლებას. პოლიცია—ბატონია სახელმწიფოში. პოლიციას ჩაგდებული აქვს ხელში სახელმწიფო საქმეები, საზოგადო ცხოვრება, ადამიანის კერძო პიროვნება, სამართალი და გამგეობა, ყოველ ადამიანის სული და გული... პოლიცია ნება-დაურთველად განძრევის უფლე[illegible] ქვს არავის...

[illegible] ამუდამო არა არის რა დედამიწაზედ. [illegible] აქა-იქ აცხადებს ზოგიერთი პირი უკმაყოფილებას და თხოულობს არსებულ წყობილების გამოცვლას, მაგრამ პოლიცია ამათ მთავრობის ორგულობას სწამებს მაშინვე, სახელმწიფოს მტრად ასახელებს და სასამართლოს ან ადმინისტრაციის წესით აშორებს საზოგადოებას.

ზოგიერთების გაბედულება უმნიშვნელოდ არ ჩაივლის,—სიმართლის მთქმელთა, სახელმწიფოში გაბატონებულ წრეების აშკარად მოწინააღმდეგე პირთა რაოდენობა მატულობს და მსხვერპლი მსხვერპლს მისდევს. საზოგადოების საუკეთესო [illegible]ლები ესალმებიან სამშობლოს, ესალმებიან [illegible] და თავიანთი სიკვდილით ამზადებენ [illegible] მომავლისათვის.

ნამდვილი შინაური ომი იწყება,—პოლიცია [illegible] ხალხს, ებრძვის როგორც მოსისხლე მტერს, არავითარ საშუალებას არ ზოგავს მის [illegible]არცხვლად, მაგრამ... ამაოდ!

[illegible] კი ხალხის უკმაყოფილებამ ერთხელვე იჩინა [illegible], მისი გაჩერება შემდეგ არ შეუძლია არავის. როგორც ქარიშხლის დროს აღელვებული ზღვა ზედი-ზედ ისვრის საშინელ ტალღებს, ისე ზედი-ზედ, უფრო ხშირად და უფრო ძლიერად აცხადებს ხალხი თავის სურვილებს, თავის უკმაყოფილებასა და სიბრაზეს.

ბოლოს ეს უკმაყოფილება ხდება საერთო... სახელმწიფოში გაბატონებულ წრეებს აღარ ჰყავს მოსარჩლედ არავინ, მხოლოდ აქა-იქ ემხრობა მათ [illegible] გადაყრუებული პირი, ჯამა[illegible] რომელსაც არ უნდა გამ[illegible] ხელიდან.

[illegible] დროს ორში ერთი უნდა მოხდეს [illegible] უნდა [illegible] წრეები, რომ არას გზით [illegible] სურვილების დატოვება [illegible], უნდა დაემორჩილონ ახალ დროებას და დაუთმონ ხალხს თავისუფალი ცხოვრების უფლება,—ან, თუ ვერ მიხვდნენ ამას, უნდა იბრძოლონ ბოლომდის, მანამ ხალხი ძალით არ ჩაიგდებს ხელში ბატონობას და არ დასჯის სასტიკად ყველას, ვის გამოც [illegible] ათასნაირი უსამართლობა წინან[illegible] ხანაში...

[illegible] ყოფილა ყველგან რევოლიუციის [illegible] ყველგან დედამიწაზედ გამოუ[illegible] ხალხს ერთი და იგივე [illegible] მოთმინება პირველში, [illegible] გამოცხადებაში, პირველად გაუ[illegible] ბოლოს თავგან[illegible] მოსაპოვებლად. [illegible] და ხალხის ცხოვრე[illegible] სახელმწიფო მოღვა[illegible] ასეთი ბრძო[illegible] საჭიროებს [illegible] შესაფა-

პრესსა

მოგვყავს ნემიროვიჩ-დანჩენკოს სიტყვა, თქმული მის პატივ-საცემლად გამართულ ბანკეტზე მოსკოვში (იხ. გაზ. „რუს“-ი 8 თებერვალი).

„მე გავაკეთე, რაც შემეძლო, მაგრამ ვერ შევძელ იმის გაკეთება, რაც უნდა გამეკეთებინა. ბევრი გამოვსცადე, მაგრამ თვითეულმა ოფიცერმა გამოსცადა ასი ჩემოდენი და თვითეულმა სალდათმა—ათასი ჩემოდენი!..

რა არის ეხლანდელი ომი?

ეს არის ყვავის ჩხავილი ჩვენი ბიუროკრატიული წეს-წყობილების თავზე. თავისუფალი, თვით-მმართველობის მქონებელი ერი არ ინებებდა ამ ომს, მით უფრო, რომ მისი მტვირთველნი არიან: ერობები, ქალაქები, მკურნალები, დანი მოწყალებისა, სალდათები, და არა ბიუროკრატია. ეს მეორე ომს ვესწრები. იმ, პირველ ომში, ყოველივე ცხადი და გარკვეული იყო, დაიბადა ბევრი გმირი... ამ ომმა კი დაბადა შტაკელბერგი, ზასულიჩი, უხტომსკი.

ჩვენი სამხედრო აგენტები გვარწმუნებდნენ, ვითომ იაპონელები მაიმუნები არიანო და მათი ქვეყანა საწყალი, სუსტიაო.

ვანნოვსკი 3 წლის წინად იყო იაპონიაში და ამბავი მოიტანა, იაპონია ომისთვის არ ემზადებაო... და ბიუროკრატიის ფრთეთა ქვეშ თვლემავდა ჯარი...

მაგრამ ბიუროკრატიას მარჯვე დრო გამოეპარა, ომი დაიწყო... ომს მსხვერპლად შეეწირა ჯარი და არა ბიუროკრატია.

და როდესაც ჩვენს ბიუროკრატიას ეძინა, იაპონიამ ყველაფერი შეისწავლა და მოამზადა.

ჩვენ კი...

ჩვენი ჯავშნიანი გემები, გამოუცდელობის გამო, ჩვენს ჯავშნიან გემებსვე ეჯახებოდნენ და იღუპებოდნენ.

ჩინეთში ქრისტიანული ქადაგების მაგიერ ჩვენ შევიტანეთ სიკვდილი და წამება.

ხუნხუზებს ავაზაკებად ვსახავდით და საქვეყნოდ ვლანძღავდით, თუმცა იგინი ნამდვილი რაინდები არიან...

ვერც ერთ ბრძოლაში ვერ გავიმარჯვეთ,—ყველგან დავმარცხდით...

მაგრამ ეს დამარცხება ჩვენი დამარცხება კი არაა, არამედ ჩვენი ბიუროკრატიის დამარცხებაა.

ჩვენ იაპონელებმა კი არ დაგვამარცხეს, დაგვამარცხა მათმა განათლებამ... მათმა თავისუფლებამ!

ქვეყანაზე არ არის არსად სათათრეთსა და რუსეთზე უფრო დამონებული და უფრო გახრწნილი სახელმწიფო...

იაპონიასთან ომი სრული დამარცხებაა ჩვენი.

მაგრამ სასოწარკვეთილება მაინც არ გვმართებს...

სამხედრო გამარჯვებას არაოდეს არ გამოუღია კეთილი ნაყოფი ჩვენთვის...

როდესაც პორტ-არტურში ოქროს გორაზე ვიდექი, გონების თვალით ვუყურებდი მარცხნივ თავისუფალ, ლაღ ამერიკას, მარჯვნივ კი ჩინეთს, დახავსებულს, უსიცოცხლოს და გაშეშებულს.

გულს სევდა მომაწვა...

ბედს უნდა ვუმადლოთ, რომ ეს ომი მოგვივლინა ახალი გზის საჩვენებლად..

რუსეთი

პეტერბურგის უნივერსიტეტში. 7 თებერვალს უნივერსიტეტის შენობაში მოხდა სტუდენტების კრება, რომელსაც დაესწრო თითქმის 3700 სტუდენტი, რამდენიმე ახალგაზდა პროფესორი და უცხოელ გაზეთების კორესპონდენტები. კრება მოიწვია ცალკე კომიტეტმა. 12 საათზე დაიწყო კრება და თავმჯდომარემ მისცა დამსწრეთ წინადადება—გამოერკვიათ სალაპარაკო საგნები. რამოდენისამე შენიშვნის შემდეგ კრებამ სალაპარაკოდ შეიმუშავა ასეთი გეგმა:

1, თანამედროვე პოლიტიკური მდგომარეობა.

2 საერო კრება თუ საკონსტიტუციო დამფუძნებელი კრება.

3) სტუდენტობა და გაფიცვა.

პირველად ილაპარაკეს ახალგაზდა პროფესორებმა. ესენი ამტკიცებდნენ, რომ გაფიცვას არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს, რომ შეიძლება იმავე დროს სწავლა და საპოლიტიკო ან საზოგადო საქმეებში მონაწილეობის მიღება. ბევრმა სტუდენტმაც წარმოსთქვა სიტყვა.

შემდეგ ილაპარაკეს მეორე კითხვის შესახებ. ხმის უმეტესობით გადაწყვიტეს, რომ, თუ შესდგა საერო კრება, ამ კრებამ უნდა გამოარკვიოს მხოლოდ რუსეთის ახალი წეს-წყობილება.

ბევრი კამათი გამოიწვია საზოგადოდ გაფიცვის საქმემ. დიდი ხმის უმეტესობით, თითქმის ერთხმად, გადაწყვიტა კრებამ—უნივერსიტეტში 1 ენკენისთვემდის შეწყვეტილიყო სწავლა და 1 ენკენისთვესაც სტუდენტობას დაეწყო მეცადინეობა უნივერსიტეტში მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ყველა გამოცხადდი[illegible], ე. ი. თუ არავის არ იქმნებოდ[illegible] იმ დროისთვის პოლიტიკურ[illegible] გამორიცხული[illegible] [illegible].

კრების დროს მოვიდა [illegible]იდან იქაური სტუდენტების მო[illegible]ცვა დეპეშით, რომელსაც [illegible] ტაშის კვრით მიეგება დამსწრე საზოგადოება.

მუშათა მოძრაობას, როგორც სჩანს, რუსეთის **პატარა დაბებიც კი ვერ ასცდა.** მაგალითად გროდნოს გუბერნიაში დაბა კრინკში 17 იანვარს ქუჩებში გამოსულა ადგილობრივ მცხოვრებთა სამასი კაცისაგან შემდგარი გუნდი გაფიცულთა. აღკრძალულს სიმღერითა და წითელი ბაირაღების ფრიალით გაფიცულთ მთელი დაბა შემოუვლიათ, აუკლიათ საფოსტო კანტორა, დაუფხრეწიათ ბლანკები, წიგნები, დავთრები, კერძო კორესპონდენცია, გაუნადგურებიათ სახელმწიფო ღვინის საწყობები, მიულეწ-მოულეწიათ ბოქაულის და ჟანდარმების უნტერ-აფიცრის სადგომი და ეს ყველაფერი დაუსჯელად ჩაუდენიათ, რადგანაც პოლიციას ვერავითარი ღონისძიება ვერ მიუღია. (ნ. ვ.).

პოლონეთის პეტიცია. ვარშავიდან «სლოვო»-ს ატყობინებენ: ინტელიგენცია პეტიციას ამზადებს, აგროვებს თანამგრძნობთა რიცხვს და ამბობს, რომ მოსწავლეთა მშობლები მხოლოდ პოლონურ ენის სწავლებას თხოულობენ საშუალო სასწავლებლებში. ამჟამად 90 ზედ მეტსა აქვს ხელი მოწერილი. პე[illegible] რანას პეტერბურგში 14 თებერვალ[illegible] როცა მინისტრთა კომიტეტს რუსეთის უცხოენათა შესახებ ექმება მსჯელობა. ხმა დადის ამჟამად პოლონეთში და ხალხს უფრო მეტად აღელვებს, ვითომც გერმანელ ელჩს მოეწვიოს გერმანელი მრეწველები და გამოეცხადებინოს, რომ მზად იყავით, თუ საჭიროება მოითხოვს, გერმანიაში გადასახლდეთო. პოლონელები გაკვირვებული კითხულობენ, რას ნიშნავს ყველაფერი ეს, პრუსიამ სამზღვარისაკენ რაზე გამოსწია სამი კორპუსი? ან იქნება გერმანელებს პოლონეთის დაპყრობა უნდათ? ყველა ეს აღელვებს და აფიქრებს პოლონელებს და ისეთს ატმოსფერას ჰქმნის, რომ შეიძლება რამე მოხდეს (რ. ვ.).

ლ. ნ. ტოლსტოიმ ორი ახალი პიესა დაამთავრა: ერთს ჰქვიან „ბალის შემდეგ“, მეორეს —„ღვთის ნება და კაცის ხელიდან გამოსული საქმე“ (ვ. ლ.).

ბიბლიოგრაფია

იაპონია. ძველი და ახალი შენიშვნები **ნ. ნიკოლაძისა.** ტფილისი. წიგნის მაღაზიის „ცოდნის“ გამოცემა. გვ. 68, ფ. 20 კ.

ათი წლის წინედ ჟურნალ „მოამბეში“ დაიბეჭდა ბ-ნ ნ. ნიკოლაძის წერილი „იაპონიის ბრძოლაზე ჩინეთთან“. როგორც ავტორი ამბობს, მაშინ ამ წერილმა შეუმჩნევლად ჩაიარა. დღეს კი ყველას უხალისება იაპონიის შესახებ ამბების კითხვა და ამ წერილსაც ახალი ხილის გემო დაუბრუნდაო. ამ მოსაზრების ძალით ის ხელმეორედ ბეჭდავს მას და უმატებს ახალს წერილს, რომელშიაც ხსნის, თუ როგორ და რანაირად მივიდნენ რუსეთი და იაპონია ეხლანდელ ომამდის და რამდენად მოსალოდნელი იყო რუსეთის სასტიკი დამარცხება იაპონიასთან ბრძოლაში.

წიგნაკი მეტად საინტერესო წასაკითხია და ნათლად მოწმობს, რომ რუსეთის პოლიტიკა შორეულ აღმოსავლეთში დამყარებული იყო უფრო ავანტიურაზედ, ვინემ საღ მსჯელობასა და მოფიქრებაზე. «პოლიტიკოსი, ფინანსისტი, ეკონომისტი,—ამბობს ავტორი (გვ. 56),—ვერ მიხვდება, რისთვის მიითვისა რუსეთმა მანჯურია, როგორ და რისთვის შეჰყო და გაება თავი იმ მახეში, რომელიც ისე ეადვილებოდა სხვისთვის დასაგებად. ამას ახსნის მხოლოდ ის გარემოება, რომ რუსეთს იმ დროს მმართველებად რკინის გზის მოხელეები ჰყავდაო». ამ „მოხელეებმა“ არავის და არაფერს ყურადღება არ მიაქციეს და, ძველ ჩვეულებისამებრ, „პირდაპირი გზის“ გაყვანას ყველაფერი ანაცვალეს გადასჭრეს სხვისი ქვეყანა—მანჯურია,—და მართლაც, ღარივით სწორი გზა გაიყვანეს ვლადივოსტოკამდის, არც ეს იკმარეს: დაეცლევინეს გამარჯვებულ იაპონელებს პორტ-არტური და დაუბრუნეს ჩინეთს იმ განზრახვით, რომ რამდენისამე თვის შემდეგ თვითონ დაეკავებინათ. იქითკენაც საჩქაროდ გაიყვანეს რკინის გზა და მორთეს განგაში: შესრულდა რუსეთის ისტორიული მისწრაფება—მოვიპოვეთ ნავთსადგური გაუყინავ ოკეანეში.

ქათამმა თავის დასაკლავი დანა თვითონ გამოჩხრიკაო. ასეთი „დანის“ როლი შეასრულა პორტ-არტურმაც. ავტორი მაინც დიდ იმედს იძლევა: „ბევრ უარეს გაჭირვებიდან გამოსულა რუსეთი, განახლებული, გაძლიერებული, დროებით დამარცხების, დასუსტების შემდეგ. უეჭვოა, რომ ახლანდელი შოლტიც მას დიდ წინმსვლელობას მისცემს. მის შინაგან საქმეებში და წეს-წყობილებაში ეს ომი დიდ ცვლილებას და გაუმჯობესობას შეიტანს. ღმერთმა ჰქნას, ოღონდ კი ჩვენმა მხარემაც, სრულ მონაწილეობის მიღებისათვის ახლანდელ მსხვერპლში და განსაცდელში, უნაკლულოდ ისარგებლოს მომავალ წარმატებითო“ (გვ. 68).

მოსალოდნელია, რომ, როგორც ბ. ნიკოლაძის წინანდელი წინასწარმეტყველება რუსეთ-იაპონიის შესახებ ასრულდა, ისე შესრულდება მისი წინასწარმეტყველება რუსეთის წეს-წყობილების შეცვლის შესახებაც. ხოლო რაც შეეხება იმას, ისარგებლებს თუ არა ჩვენი მხარე ამ ცვლილებებით, ეს თვითონ ჩვენზე არის დამოკიდებული. ხელის გაუნძრევლად, უმსხვერპლოდ, უბრძოლველად და მარტო ღვთის იმედით ვერაფერს ვერ ვეღირსებით და არც ღირსი ვიქნებით. საჩუქრების მოლოდინის ხანა წავიდა. თვით ჩვენ უნდა მოვითხოვოთ და მოვიპოვოთ სასურველი [illegible] ჩვენის ქვეყნის [illegible] ამ [illegible] უნდა იყოს ჯამი[illegible] [illegible] მხნედ, [illegible] და ერთი[illegible] [illegible] უნდა მოქმედებდეს, რომ [illegible] [illegible] [illegible]ჩეთ. მართლაც, [illegible] ამ გზას, მხოლოდ ჩამორჩენილან ჩვენი „ბეგ მინდიები“, რომელთაც გუნდსაც ზემოაღნიშნულ წიგნაკის ავტორიც ეკუთვნოდა უოველთვის. ნუ თუ ეხლანდელ დროში, როდესაც ასეთი მომენტები საუკუნეში ერთხელ თუ შეხვდება ხალხს, მათი მოქმედება სიჩუმით და უმოქმედო მოლოდინით უნდა გამოიხატებოდეს? ნუ თუ მათი გამოცოცხლება შეუძლებელია?! ბ. ნიკოლაძის მაგალითი ამტკიცებს, რომ იინი კიდევ ცოცხლობენ და ხმის ამოღებაც შეუძლიათ. მაგრამ ბ-ნ ნიკოლაძეს რომ ათის წლის სიჩუმის შემდეგ ხმა ამოეღო, საჭირო გახდა იაპონიისაგან გამოსროლილი მძლავრი ყუმბარა. ხოლო როგორი ყუმბარები გამოაფხიზლებს ჩვენს სხვა „მინდიებს“—ეს კი ძნელი გამოსაცნობია.

ენა.

კორესპონდენციები

სამქალაქო სასწავლებელი.

ფოთი. ოთხშაბათს, 9 თებერვალს, ფოთის სამოქალაქო სასწავლებლის ზედამხედველმა, ბ მა კონონოვმა, სასწავლებელში განცხადება აკრა, რომლითაც სთხოვდა მსწავლელების მშობლებს და იმათ მოადგილეთ მოეყვანიყვნენ ხუთშაბათს, 10 თებერვალს, სასწავლებლის დარბაზში. თანახმად ზედამხედველის თხოვნისა, დღეს, 10 თებერვალს, ნაშუადღევის 4 საათზე. მშ[illegible]ებმა და კერძო პირებმა [illegible] სასწავლებლის და მუხლები და გამოთქვათ თავიანთი აზრი—თანახმა იქმნებიან ამ თხოვნის თუ არა.

მოსწავლეები თხოულობდნენ, რომ 1) შემოღებულიყო ხსენებულ სასწავლებელში, ყველა კლასებში, დასაწყისიდან დასასრულამდე, ქართული ენა. 2) შემცირებულიყო სამოსწავლო გადასახადი ნახევრად; ესე იგი 24 მან. მაგიერად ყოფილიყო 12 მან. და სხვა წვრილმანიც. სასწავლებლის ზედამხედველმა, ამის შესახებ თავისი საკუთარი აზრიც გამოსთქვა.

მაგალითად, პირველი მუხლის შესახებ:

„მე ნამდვილათ ვიცოდი და ვიცი, რომ ყველა მოსწავლე კარგად ლაპარაკობს ქართულს, კითხულობს ქართულ წიგნებს სასწავლებელშიაც კი. მაგრამ არასოდეს არ ვდევნიდი და არც წინააღმდეგი ვიყავი მაგისი. რაც შეეხება იმას, რომ ქართული ენა თვით სასწავლებელში სავალდებულო საგნად შემოვიდეს, ამის გადაწყვეტა ჩემზე არ არის დამოკიდებულიო“. მეორე მუხლის შესახებ ზედამხედველმა ილაპარაკა: „ოცდაოთხი მანეთიც არ ყოფნის სასწავლებლის შენახვას და თორმეტი მანეთით რომ სულ აღარ შეეძლება განაგრძოს თავისი არსებობაო“. დიდი კამათის და თათბირის შემდეგ კრება ერთხმად დაადგა შემდეგ გადაწყვეტილებას: გაიგზავნოს მთავრობასთან განსახილველად ზემოაღნიშნული კითხვები, მანამდის კი მოსწავლეებმა კვლავ უნდა განაგრძონ სწავლა და პასუხის მიღებამდე სამოსწავლო ფული არ შეიტანონ. ამაზედ სასწავლებლის ზედამხედველმა ბ-მა კონონოვმა თანხმობა განაცხადა და სთხოვა ხალხს, რომ 6 მარტს ისევ მოიყაროს თავი სასწავლებლის დარბაზში, როდესაც გამოეცხადებათ პასუხი ამ თხოვნის შესახებ. მაგრამ ვინ იცის, როდის ეღირსება ხალხი ამ პასუხს. დიდად სასიამოვნო იქნება, თუ გასჭრა ბავშვების თხოვნამ. მეტად საყურადღებოა პირველი მუხლი, სამშობლო დედა ენის შესახებ, ვინაიდან დღეს ქართველ ბავშვს, ბუნებისაგან შესისხლხორცებული სამშობლო ენა შეუძლია მხოლოდ შემდეგ, როდისღაც, სხვისი ენის მეოხებით ისწავლოს. ვნახოთ, რას გვეტყვიან 6 მარტს, როდესაც, როგორც ზემოდ ვთქვი, ხელმეორედ არის დანიშნული ამგვარი კრება!..

სე-ონ ზენობნელი.

ღამის დეპეშები

საკუთარის კორესპონდენტისაგან.

ქუთაისი, 16 თებერვ. დღეს შუადღისას ასაფლავებდნენ ბოკერიასი და თევდორაძის მაღაზიების ორ ნოქარს, რომელნიც 14 თებერვალს მოკლულ იქმნენ. კუბოს მიჰყვებოდა 10000 ადამიანი სხვა და სხვა წრისა და წოდებისა. წესრიგი არ დარღვეულა. რავდენიმე სიტყვა წარმოითქვა.

(რუსეთისა და პეტერბურგის დეპეშათა სააგენტოებისაგან).

16 თებერვალი.

ლონდონი. იაპონიის საელჩო აცხადებს ოფიციალურ ცნობებს ტოკიოდან, 15 თებერვლის თარიღით: იაპონელთა რაზმებმა 10 თებერვალს იერიში მიიტანეს რუსებზე ცინხენჩენში. საშინელი ნამქერი, მთიანი ადგილი და ტაიძიხეზე მომდნარი ყინული იაპონელებს აბრკოლებდა. მაინც იაპონელების წინა რაზმები რუსებს მიუახლოვდნენ და იერიში მიიტანეს. რუსები 16 ბატალიონამდე იქნებოდა 20 ზარბაზნით. მათი პოზიცია კარგა იყო გამაგრებული და თხრილებით შემოვლებული. რუსები ძალიან ეწინააღმდეგებოდნენ. 11 თებერვალს დილით იაპონელებმა ხელახლა მიიტანეს იერიში და ხელით ესროდნენ ყუმბარებს. საღამოს იაპონელებმა ცინხენჩენი დაიჭირეს. რუსებმა ჩრდილოეთისაკენ დაიწიეს და 150 მოკლული დასტოვეს.

ბერლინი, 15 თებერვალი. „ბერ. ტაგ.“-ის პარიზელი კორესპონდენტი იუწყება, ის აზრი, ვითომც იაპონია, თუ დამარცხდა. ზავის დადებას მოისურვებსო, სრულიად უსაფუძვლოა იაპონელები იომებენ, ვიდრე ძალღონე შესწევთ და რუსეთს უთუოდ მოსთხოვენ კონტრიბუციას.

სახეტუნი, 15 თებერვალი. გუშინ და დღეს ბრძოლაა დიდ რაზმებისა ჩვენს მარცხენა ფრთეზე. იაპონელების აღმოსავლეთის რაზმი, რომელიც ცინხენჩენის რაზმის წინააღმდეგ მოქმედობდა, ბანპუძში გაჩერდა. გოუტულინის უღელტეხილზე მომავალი იაპონელების რაზმი რუსის რაზმებმა შეაჩერეს. იაპონელებმა დაიპყრეს უანფულინის რედუტი. რუსის აღმოსავლეთის რაზმა იაპონელების რაზმს გარს შემოუარა და სოფელ კუდიაზას მივიდა, სადაც იაპონელებს წააწყდა. გაჩნდა ფიცხი ბრძოლა. რაზმი კუდიაზაში გაჩერდა, თუმცა იაპონელები ცდილობდნენ მარცხენა ფრთეს გარშემორტყმოდნენ,

ნიუ-ჯუანი, 15 თებერვალი (რეიტერი). ტელინსა და კაიუანს შორის რკინის გზის ხიდი დანგრეულია. ამბობენ, ხუნხუზების კარგა შეიარაღებული რაზმები ცდილობენ, გზა შეუკრან რუსებს, რომ უკან დახევა აღარ შეეძლოთ, თუ რომ კუროკიმ გარშემოვლა დააპირაო.

ტოკიო, 15 თებერვალი. „დეილი ტელეგრ.“-ს ატყობინებენ, ვლადივოსტოკის გამაგრება დაამთავრესო. მეციხოვნეთა რიცხვი 40,000 კაცამდეა. ქალები და ბავშვები სულ გახიზნეს. კრეისერი „როსსია“ ხშირად გადის ნავთსადგურიდან. „გრომობოი“ და „ბოგატირი« ჯერ ვერ შეაკეთეს. შვიდისაგან გადარჩენილი სამი ნაღმოსანი ყინულშია ჩაჩხირული; ორი ყინულის მჭრელი ცდილობს გაანთავისუფლოს. ნავთსადგურში რავდენიმე სავაჭრო გემია.

კუროკის მთავარი ბანაკი, 13 თებერვალი. კუროკისა და რენენკამფის ჯარებს შორის ბრძოლა მოხდა 12 თებერვალს, იანტაის აღმოსავლეთით, მთიანს ადგილას. იაპონელებმა გამოილაშქრეს პახეს სამხრეთ ნაპირიდან, რუსები გამოსდევნეს, დაიჭირეს მათი გამაგრებული ადგილები და [illegible] რუსების მარცხენა ფრთე[illegible] [illegible] [illegible] ზმი და არტილერია. უმთავრესი [illegible] წყო ცინხენჩენის სამხრეთ-აღმოსავლეთით [illegible] სები თავგამოდებით იცავდნენ გამაგრებულ პოზიციებს.

ტოკიო, 15 თებერვალი. „სტანდარტი“ ოფიციალურად იუწყება, რომ ფინანსიური წრეები ნდობით მოეპყრნენ მეოთხე შინაგან სესხს. ხელის მოწერა იქნება 12—18 მარტს,

16 თებერვალი.

მოსკოვი. შიპოვის წინადადებით, საერო კრებამ გადაწყვიტა, იშუამდგომლოს, რომ სათადარიგო ჯარის კაცების ოჯახობას ხაზინიდან ეძლეოდეს დახმარება და მობილიზაციის წესი შეიცვალოს, რომ ბეგარა თანაბრად იყოს განაწილებული. სასანიტარო ნაწილის მოწყობილებისათვის ომის ველზე კრებამ გადასდო 200000 მანეთი.

დღეს ქალაქის მოურავი და გამგეობის წევრები სტესელთან მივიდნენ. თავად გოლიცინმა პურ-მარილი მიართვა ხის ჩუქურთმიან საინით, რომელზედაც მოსკოვის გერბია ამოჭრილი. სტესელმა მადლობა გადაუხადა და პორტ-არტურის მდგომარეობა უამბო უკანასკნელ ხანებში.

რიგა, 15 თებერვალი, ნოქრების მდგომარეობის შესამსუბუქებლად კოლონიალურის საქონლით მოვაჭრეებმა საერთო ხელშეკრულობა დასდეს, საღამოს რვა საათს შემდეგ აღარ ვივაჭროთო.

მოსკოვი, 15 თებერვალი. გენერალი სტესელი პეტერბურგს გაემგზავრა.

პეტერბურგი, 16 თებერვალს. დილის 9 ს. და 30 წუთზე მოვიდა სტესელი მეუღლით. სადგურზე შეეგებნენ სამხედრო მინისტრი სახაროვი, რომელმაც ხელმწიფე-იმპერატორის სახელით მიესალმა—და სხვანი. სტესელის მეუღლეს მიართვეს უვავილების კალათი. ბოგდანოვიჩი მიესალმა და უთხრა, ბრძოლის ველზე წასვლის დროს რუსეთი დასტოვე დიდებული, ხოლო ახლა მას ხედავ შესუსტებულსა და დამცირებულს, ომში დამარცხებისა და შინაურ არეულობის გამოო.

მოსკოვი. ათასი ნოქარი სთხოვს საბჭოს, ვაჭრობა მოისპოს უქმე დღეებშიო.

სტამბოლი, 15 თებერვალი. „ბერლ. ტაგ-ის ცნობები ოსმალეთის საომრად მზადების შესახებ გაზვიადებულია.

ვარშავა, 15 თებერვალი. ოფიციალურად. იმის გამო, რომ შეიარაღებული ხალხი მოსვენებას არ აძლევს პოლიციის მოხელეებს, გამოცხადებულია, რომ დამნაშავენი ომიანობის კანონით იქმნებიან გასამართლებულნიო.

მინსკი, 15 თებერვალი. ლიბავა-ვორონეჟის რკინის გზის უფროსმა გამოაცხადა, განსაკუთრებული საბჭო გამოიკვლევს მოსამსახურეთა მდგომარეობასაო. ამიტომ იწვევს მშრომელთ მუშაობა განაგრძონ [illegible] მუშაობა.

აბო, 15 თებერვალი. დღეს გიოფგისრიხტმა დაამთავრა სენატორად ხაუფთ შაუმანის საქმე. განაჩენი შემდეგ გამოცხადდება.

პარიზი, 25 თებერვალი. ზღვათა მინისტრმა პარლამენტს წარუდგინა კანონ-პროექტი ახალ სამხედრო გემების აგების შესახებ. სნფრანგეთი მშვიდობიანობის მომხრეა, მაგრამ ფლოტი არ უნდა შეასუსტოსო.

ვენა. გერმანიის ელჩმა ნოტა ჩააბარა გოლუხოვსკის, 1 მარტიდან 1906 წ. გაუქმებული უნდა იყოს ავსტრიისა და გერმანიის სავაჭრო ხელშეკრულობა, თუ რომ მანამდე ახალი მორიგება არ მოხერხდაო.

ბუქარესტი. გერმანიის ელჩმა განაცხადა, გერმანია აღარ განაახლებს სავაჭრო ხელშეკრულობას, რომლის ვადა 1 მარტს თავდებაო.

დროებითი რედაქტორი ფ. გოგიჩაიშვილი.
გამომცემელი ალ. სარაჯიშვილი.

განცხადებანი

ახლად გახსნილი

ელექტრონით მბეჭდავი ამხანაგობა

„შრომა“

(ფრეილინის ქუჩა, სახელმწიფო ბანკის გვერდით)

იღებს ყოველგვარ საბეჭდავსა და საკაზმავს საქმეებს რუსულ, ქართულ, სომხურ და ფრანგულ ენებზე და ასრულებს ძლიერ სუფთად და თავის დროზე, ყველასათვის ხელ-მისაწვდენ ფასებში.

თხზულება ნ. ნიკოლაძისა

იაპონია

ფასი—20 კ. აქვე იყიდება დიდი სურათი

შოთა რუსთაველისა ფ. 50 კ.

ტფილისი, წიგნის მაღაზია „ცოდნა“.

(10—31—1)

მოითხოვეთ ყველგან ნამდვილი

„კოლობრინი“ მ. ვ. ლებედევისა

ეს წამალი სრულიად აქრობს რამდენსამე დღეში ძველს ბებერას და მეტ-ხორცს ძირიან-ფესვიანად. მხოლოდ ეტიკეტი უნდა ჰქონდეს, მთავრობისაგან დამტკიცებული, № 22473.

იყიდება ტფილისში—საავთიაქო საქონლის კავკასიის [illegible] ამხანაგობასა და მის განყოფილებ[illegible] [illegible]

(0—6.—1)